



Województwo
Śląskie


WOM Rybnik

Nr 3-4 (66-67) 2024
ISSN 1899-7619

kwartalnik pedagogiczno-społeczny

DIALOG EDUKACYJNY



**EDUKACJA
KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA
w szkołach województwa śląskiego i nie tylko**

DIALOG EDUKACYJNY RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Kwartalnik pedagogiczno-społeczny

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Dyrektor
mgr Sylwia Bloch
kz@wom.edu.pl

Wicedyrektor
mgr Jolanta Grzesiak
wp@wom.edu.pl

p.o. Wicedyrektor
mgr Anna Hetman
a.hetman@wom.edu.pl

Pracownia doskonalenia i dydaktyki:

mgr Sylwia Krause
s.krause@wom.edu.pl
mgr Anna Ogrodnik
eko@wom.edu.pl
mgr Małgorzata Pyszny
m.pyszny@wom.edu.pl
mgr Wioleta Dudziak-Radecka
w.dudziak-radecka@wom.edu.pl
mgr Joanna Komorek
j.komorek@wom.edu.pl
mgr Maria Gołębek
m.golobek@wom.edu.pl

Pracownia wspierania kadry kierowniczej i doradztwa metodycznego:

mgr Beata Szoltysek
b.szoltysek@wom.edu.pl
mgr Jerzy Maduzia
j.maduzia@wom.edu.pl
mgr Mariola Gajek-Czapla
pedagogika@wom.edu.pl
dr Urszula Warczok
u.warczok@wom.edu.pl
mgr Alojzy Zimończyk
geo@wom.edu.pl

Pracownia edukacji informatycznej i nauczania na odległość:

mgr Sabina Ficek
s.ficek@wom.edu.pl
dr Katarzyna Wróbel
k.wrobel@wom.edu.pl
dr Maria Kołoch
m.koloch@wom.edu.pl
mgr Tomasz Stadnicki
it@wom.edu.pl
mgr Anna Krzyżanowska
a.krzyzanowska@wom.edu.pl

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku jest jedną z pięciu w województwie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

PROMUJEMY INNOWACYJNOŚĆ...

Promujemy innowacyjność, nowoczesne metody nauczania, techniki i technologie, nowinki edukacyjne i autonomię pracy nauczyciela, pozostając w zgodzie z priorytetami Ministra Edukacji Narodowej, Śląskiego Kuratora Oświaty, standardami Rady Europy, pogłębiając nasze pasje i wytyczając nowe ścieżki.

POMAGAMY NAUCZYCIELOM...

Pomagamy nauczycielom, dyrektorom szkół, radom pedagogicznym i doradcom metodycznym we wprowadzaniu nowego wymiaru do polskiej edukacji oraz podniesieniu jakości i efektywności nauczania, oferując szkolenia na najwyższym poziomie merytorycznym, dydaktycznym i technicznym.

ZAPEWNIAMY ORGANIZACJĘ...

Zapewniamy organizację różnorodnych form współpracy oraz wymiany doświadczeń, w tym konferencji i seminariów.

ZASPOKAJAMY I ROZWIJAMY...

Zaspokajamy i rozwijamy potrzeby czytelnicze nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych oraz oświatowych.

DIALOG EDUKACYJNY

Wydawca:
Regionalny Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej
„WOM” w Rybniku
tel.: 32 424 74 72

Redaguje zespół konsultantów

RODN i IP „WOM”
redaktor prowadzący:
Sylwia Bloch
korekta:
Beata Szoltysek

Adres redakcji:

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4A
tel.: 32 424 73 84
tel.: 32 424 74 72
e-mail: info@wom.edu.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych tekstach. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.



Szanowni Czytelnicy!

Znaną od lat, jednak chyba mało stosowaną metodą pracy, jest metoda projektów. Rozwijanie kreatywności, nauka współodpowiedzialności za efekty pracy, rozwiązywania problemów, samodzielnego odkrywania, uczenia się od siebie nawzajem, to tylko niektóre z jej walorów. Do jej stosowania nie trzeba przekonywać nauczycieli realizujących projekty w ramach współpracy międzynarodowej np. w programie eTwinning. Satysfakcja ze zrealizowanego projektu i zauważalne jego efekty motywują do pracy tą metodą a nowoczesne technologie umożliwiają m.in. utrwalanie rezultatów i dzielenie się nimi, jako przykład dobrej praktyki. Skąd czerpać pomysły na tematykę projektów? Autorka artykułu „CAŁY FREDRO, czyli o efektach pracy metodą projektów” odnalazła go w ustanowionym przez Sejm RP Roku Aleksandra Fredry. Wśród ogromu projektów zrealizowanych przez nasze ambasadorki wspomnianego już programu eTwinning znalazła się tematyka snu, czy też tajemniczego życia drzew. Z całą pewnością wiele inspiracji do pracy metodą projektów dostarczy artykuł naszej nauczycielki- konsultantki Anny Ogrodnik dotyczący edukacji klimatycznej. Tematyka ta prawdopodobnie pojawi się w treściach programowych powstających nowych podstaw programowych dla poszczególnych przedmiotów nauczania. Zachęcam Was Drodzy Nauczyciele do pochylecia się nad tym zagadnieniem, może połączenia sił w gronie pedagogicznym i opracowania projektu interdyscyplinarnego? Zapraszam do ewentualnych konsultacji, jak również do współtworzenia tego pisma.

Sylwia Bloch
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

SPIS TREŚCI

INNOWACJA PEDAGOGICZNA Dyskusyjny Klub Teatralny. Rola edukacji teatralnej w kształtowaniu kompetencji kluczowych .	4
ZAGADKI, ŁAMIGŁÓWKI, SUKCES – jak escape room ożywia lekcje i motywuje uczniów	9
NAUKA GEOMETRII PRZESTRZENNEJ Z PROGRAMEM TINKERCAD	15
CAŁY FREDRO, czyli o efektach projektu edukacyjnego	18
DRUK 3D W SZKOLE PODSTAWOWEJ – klucz do przyszłości	20
ZMIANY W POLSKIEJ ORTOGRAFII I INTERPUNKCJI. Omówienie najważniejszych ustaleń Rady Języka Polskiego	22
OD METODY NAUCZANIA METODĄ PROJEKTÓW DO GRYWALIZACJI	26
UCZNIOWIE NA MEDAL!	31
POMYSŁ NA FESTYN	35
PROGRAM „EDUKACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA” w szkołach województwa śląskiego i nie tylko	39
MOJE ŻYCIE TO MOJA MISJA	43
PASJA, MOTYWACJA, ODWAGA – jak Rybnickie Dni Kariery inspirują młodych do działania	47
ROZWIJANIE WARTOŚCI PATRIOTYCZNYCH w Przedszkolu nr 50 w Rybniku	52
PRZYGODY ETWINFISH: wspólne odkrywanie świata i wartości	53

Katarzyna Nogły

INNOWACJA PEDAGOGICZNA

DYSKUSYJNY KLUB TEATRALNY

Rola edukacji teatralnej w kształtowaniu kompetencji kluczowych

Wychowanie przez sztukę w podstawie programowej

Nauczyciel winien realizować w swojej pracy dydaktyczno-wychowawczej wiele zadań, zapisanych w różnych dokumentach. Powinien przede wszystkim uwzględniać podstawę programową swojego przedmiotu, pamiętając jednocześnie o umiejętnościach ponadprzedmiotowych, w tym o kompetencjach kluczowych. Czasem wydawać się może, że natłok różnych dyrektyw negatywnie wpływa na planowanie procesu dydaktyczno-wychowawczego, ale gdy bliżej przyjrzeć się wszystkim wymaganiom, okaże się, że nakładają się one na siebie i różne formy zapisu konkretnego zadania w gruncie rzeczy odnoszą się do tych samych działań. Nauczyciele poszczególnych przedmiotów skupiają się często przede wszystkim na zapisach „Treści nauczania” (wymagania szczegółowe), zawartych w podstawie programowej, jednak oprócz tej części dokumentu podstawowego w pracy dydaktyka istnieją także dwa inne – „Cele kształcenia” (czyli tzw. wymagania ogólne) oraz „Warunki i sposób realizacji” (metody, formy pracy, środki dydaktyczne itd.). We wspomnianych wcześniej „Warunkach i sposobie realizacji” znajduje się ważny zapis:

Wychowanie młodzieży na lekcjach języka polskiego odbywa się poprzez refleksję, w wymiarze aksjologicznym, egzystencjalnym, nad językiem i literaturą oraz kulturą.

Zmodyfikowana podstawa programowa¹, podobnie jak jej wcześniejsza wersja, podkreślała rolę kształcenia kulturowego i filozoficznego (wszak aksjologia

jest jednym z kluczowych działów filozofii) w dydaktyce i wychowaniu. Podobne wskazania dotyczące konieczności uwzględnienia wychowania przez sztukę znalazły się wśród ogólnych celów kształcenia:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.
2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces.
3. Rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa.
4. Rozróżnianie kultury wysokiej i popularnej oraz dostrzeganie związków między nimi.
5. [...]
6. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
7. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

Kompetencje kluczowe zostały z kolei – choć nie w ich dosłownym brzmieniu – wskazane w wykazie najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego.

Aby uatrakcyjnić osiągnięcie wymienionych powyżej celów ogólnych i umiejętności kluczowych zaproponowałam szkolnej społeczności II Liceum

¹ W niniejszym artykule mowa o aktualnej podstawie programowej, zawartej w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Rybniku w roku szkolnym 2022/2023 realizację opracowanej przez siebie innowacji

„Dyskusyjny Klub Teatralny”. Od lat jako opiekunka szkolnego koła teatralnego staram się uwrażliwiać licealistki i licealistów na sztukę wysoką, postanowiłam więc – jako nauczycielka języka polskiego i filozofii – wzbogacić dotychczasową edukację teatralną o nowe elementy. Zaproponowana innowacja z języka polskiego ma charakter organizacyjno-dydaktyczny i została przedłużona na kolejne lata.

Założenia innowacji:

- wspieranie wszechstronnego rozwoju uczennic i uczniów liceum;
- przygotowanie licealistek i licealistów do świadomego uczestnictwa w kulturze.

Cele szczegółowe innowacji:

- przygotowanie uczennic i uczniów do świadomego, krytycznego odbioru dzieł teatralnych;
- rozszerzenie ich wiedzy w zakresie podstawowych pojęć związanych ze sztuką teatralną oraz dziennikarską, zapoznanie z wybranymi dziełami klasyki teatralnej (odpowiednimi dla ich wieku i poziomu intelektualnego);
- zainspirowanie uczniów do samodzielnej i zespołowej pracy publicystycznej, zachęcanie do samokształcenia i do ekspresji poprzez recenzje; kształcenie kultury słowa oraz umiejętności werbalizowania własnych sądów i uczuć;
- rozwijanie wrażliwości moralnej, estetycznej i społecznej;
- rozwijanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania sądów we wspólnocie dociekającej;
- propagowanie wartościowego spędzania wolnego czasu.

Realizacja innowacji:

- udział w spektaklach teatralnych w ramach wybieżek przedmiotowych popołudniowych (wyjątkowo w czasie lekcji – jeżeli uczestniczyć będzie cała klasa);

• spotkania dyskusyjne po obejrzeniu spektaklu, połączone z wykładami dotyczącymi sztuki teatru i/lub problematyki obejrzanego przedstawienia;

- publikacje (recenzje, sprawozdania, eseje itp.) w szkolnej gazecie „Fryczak” lub/i na portalu internetowym;
- spotkania z ludźmi kultury;
- lekcje teatralne;
- tworzenie przez zainteresowanych uczniów przedstawień w szkolnym kole teatralnym.

Uzasadnienie potrzeby wprowadzenia innowacji pedagogicznej

Organizacja uczestnictwa w kulturze wysokiej jest ważnym elementem oddziaływania wychowawczego. Ma wymiar:

- **semiotyczny** – odnosi się do społecznego procesu komunikowania przez systemy znakowe;
- **semantyczny** – kształci umiejętność odczytywania i nadawania sensu przekazom informacyjnym i wytworom symbolicznym przez ich rozumiejącą interpretację;
- **aksjologiczny** – ze względu na związek z wartościami;
- **psychologiczny** – odnoszący się zarówno do cech osobowości, jak i wyuczonych umiejętności, zwłaszcza recepcji i ekspresji;
- **poznawczy** – dzięki poszerzaniu wiedzy umożliwia orientację w sferze symbolicznej;
- **socjologiczny** – dotyczący sfery symbolicznej identyfikacji z grupą oraz wspólnoty wartości zapewniających integrację działań jednostek w życiu zbiorowym².

Uczestniczenie w kulturze służy przekazywaniu systemu symbolicznych znaczeń i przypisywanych im wartości obowiązujących w danym kręgu kulturowym i ułatwiających wzajemne porozumienie. Zgodnie z zapisem w preambule podstawy programowej kształcenia ogólnego zadaniem szkoły jest „**rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie**”. Ponieważ w ramach tradycyjnie postrzeganego

² Wskazane obszary znaczeń uczestnictwa w kulturze wskazano za: A. Tyska, *Interesy i ideały kultury*. Warszawa 1987.

procesu dydaktycznego nie jest możliwe organizowanie uczestnictwa w kulturze wysokiej, warto podjąć próbę przygotowanie takich przedsięwzięć, które ułatwią młodym ludziom uczestnictwo w kulturze i zarazem nawiązywanie interakcji społecznych.

Spodziewane efekty innowacji pedagogicznej:

- podniesienie motywacji do nauki języka polskiego,
- rozwój pasji i zainteresowań uczniów,
- rozwój umiejętności kluczowych takich jak świadomość i ekspresja kulturalna (poszerzenie wiedzy na temat tekstów kultury, podniesienie poziomu świadomości dziedzictwa kulturowego własnego kraju i Europy) oraz porozumiewanie się w języku ojczystym (umiejętność krytycznego myślenia oraz zdolność do komunikowania jego efektów).

W ramach ww. innowacji do tej pory licealna młodzież miała możliwość uczestnictwa w wielu wyjazdach przedmiotowych do teatru i opery (popołudniowych, tylko jeden wyjazd miał miejsce w czasie lekcji). Poniżej wykaz wyjazdów i tytuły przedstawień:

- Teatr Zagłębia w Sosnowcu – „Król Edyp” Sofoklesa (reżyseria Radosław Rychcik) – dwukrotny wyjazd;
- Teatr Śląski w Katowicach (Sala Sejmu Śląskiego) – „Terror” (reżyseria Robert Talarczyk);
- Opera Wroclawska – „Poławiacze pereł” Georges’a Bizeta (reżyseria Waldemar Zawodziński);
- Teatr Zagłębia w Sosnowcu – „Tartuffe” Moliera (reżyseria Rudolf Ziolo);
- Opera Śląska w Bytomiu (spektakl wystawiono w Teatrze Śląskim w Katowicach) – przedstawienie baletowe „Sól ziemi czarnej” (choreografia Artur Żymełka);
- Teatr Zagłębia w Sosnowcu – „Tango” S.Mroźka (reżyseria Bogdan Ciosek);
- Opera Śląska w Bytomiu – przedstawienie baletowe „Makbet” (choreografia i reżyseria Monika Myśliwiec).

Zgodnie z założeniami innowacji licealistki i licealiści mieli także możliwość tworzenia przedstawień. Od 2022 roku przygotowałam z uczestniczkami i uczestnikami koła teatralnego następujące przedstawienia:

- „Münchhausen wiecznie żywy” (wg mojego autorskiego scenariusza, byłam także reżyserką);
- „Współczesna opowieść wigilijna” (wg mojego scenariusza i w mojej reżyserii);
- „Pojedyncza osoba w ludzkim chwilowo rodzaju” (scenariusz na podstawie wierszy Wisławy Szymborskiej, byłam reżyserką przedstawienia);
- „Śluby panieńskie” Aleksandra Fredry (w mojej reżyserii).

Tradycją naszej szkoły są premiery szkolnych przedstawień podczas uroczystości szkolnych w Teatrze Ziemi Rybnickiej. Pełna widownia i magia prawdziwej sceny pozwalają młodym aktorkom i aktorom poczuć radość z efektów swojej pracy oraz jednocześnie uczyć opanować stres i treść. Zespół teatralny wydaje też tzw. programy teatralne, prezentujące zespół aktorski oraz wprowadzające w problematykę przygotowanego przedstawienia.

W ramach omawianej innowacji przeprowadzono także wiele innych działań, np.:

- zorganizowałam uczestnictwo uczniów II LO (także tych z Ukrainy) w dwujęzycznej lekcji prowadzonej przez aktorów Teatru Wierszalin na temat „Sonetów krymskich”;
- przeprowadziłam dwa panele dyskusyjne związane z obejrzanym spektaklem „Terror” w Teatrze Śląskim;
- zorganizowałam dwa maratony teatralne z Teatrem Wierszalin połączone z dyskusjami na temat obejrzanych przedstawień;
- przeprowadziłam wykład dla licealistek i licealistów nt. „Etyczny wymiar „Ballad i romansów” (na podstawie przedstawienia Teatru Wierszalin „Ballady i romanse”);
- zorganizowałam szkolne wyjście uczniów wszystkich klas trzecich i czwartych naszego liceum na film „Chłopi” (planuję skonfrontować filmową wersję z przedstawieniem „Chłopi” w reżyserii Remigiusza Brzyka w Teatrze Ludowym w Krakowie).

Wymienione powyżej różne formy edukacji teatralnej (motywowanie licealistek i licealistów do własnej ekspresji artystycznej, organizowanie uczestnictwa w różnych rodzajach przedstawień teatralnych oraz dyskusje czy też wykłady poświęcone obejrzanym spektaklom) służą rozwijaniu wrażliwości nie tylko estetycznej, ale też aksjologicznej. Warto szukać różnych sposobów dotarcia do młodych ludzi, by pobudzić ich ciekawość i zainteresowanie sztuką.





Obejrzenie w Operze Śląskiej baletu „Makbet” stało się inspiracją do pogłębionej refleksji o ludzkich emocjach. Zamiast na monologach, dialogach i polilogach młodzież skupiła się na emocjach wyrażonych w tańcu, zastanowiła się nad symboliką scenografii. Z kolei obejrzenie spektaklu „Terror” w Teatrze Śląskim pobudziło młodych ludzi do zastanowienia się nad wyborem postawy etycznej w sytuacji granicznej, ekstremalnej. Panele dyskusyjne po spektaklu pozwoliły wprowadzić młodzież w istotne koncepcje etyczne – deontologizm i konsekwencjalizm. Wzruszający balet „Sól ziemi czarnej” pozwolił spojrzeć licealistkom i licealistom na historię Śląska przez pryzmat archetypów, trafiających do tego kosmopolitycznego już pokolenia o wiele bardziej niż podręcznikowe zapisy. „Król Edyp” w reżyserii Radosława Rychcika z Gretą Thunberg jako Tejrezjaszem stał się katastroficzną opowieścią o antropocenie. A opera „Poławiacze pereł” w Operze Wrocławskiej – absolutny hit – pokazała

wielbicielom popu, rapu, hip-hopu i rocka³ piękno lirycznej romantycznej kantyleny.

Podsumowanie

Edukacja teatralna – kulturowy kontrapunkt w świecie kultury masowej

Licealistki i licealiści funkcjonują dziś przede wszystkim w świecie kultury popularnej, stanowiącej dominujący układ odniesienia dla współczesnego społeczeństwa. Wydaje się, że próby zainteresowanie młodych ludzi tzw. kulturą wysoką nie powiodą się. Jednak – wbrew pozorom – wcale tak nie musi być³. Nie trzeba dyskredytować kultury popularnej, ponieważ młodzież nie porzuci jej konsumpcyjnego uroku. Zmiany cywilizacyjne i pokoleniowe są faktem, ale człowiek nawet w dynamicznej rzeczywistości potrzebuje jakiegoś zakotwiczenia w wartościach,

³ Sondaż zrealizowany przez firmę Kantar Polska metodą CAWI, w dniach od 17 do 29 listopada 2020 r., na reprezentatywnej próbie 2002 osób w wieku od 12 do 17 lat. <https://nck.pl/badania/aktualnosci/muzyczne-wybory-polskiej-mlodziezy> [dostęp: 18.07.2024]



przede wszystkim zaś – zrozumienia siebie. Temu zrozumieniu z pewnością pomaga chwila kontemplacji sztuki. Można obejrzeć tiktokowy filmik pokazujący mikroszenki z codzienności, czasem nawet zabawne, czasem jednak wtórne. Można fascynować się ciągle zmieniającymi się idolami, „jętkami jednodniówkami”. Warto jednak pokazać młodym ludziom także tradycyjną sztukę i zaproponować rozmowę o niej. Nie „zamiast kultury popularnej”, ale „obok niej”.

Bibliografia

Tyska A., *Interesy i ideały kultury*, Warszawa 1987.

Wychowawcze i społeczno-kulturowe kompetencje współczesnych nauczycieli. Wybrane konteksty, pod red. J. Pyżalskiego, Łódź 2015

mgr Katarzyna Nogły

– doradca metodyczny języka polskiego, nauczycielka języka polskiego i filozofii w II Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Rybniku

Sabina Ficek

ZAGADKI, ŁAMIGŁÓWKI, SUKCES – jak escape room ożywia lekcje i motywuje uczniów

„Zamknij uczniów w sali i schowaj klucz – naucz ich myślenia i współpracy!”

Jako nauczyciel z przyjemnością obserwuję uczniów, z którymi pracuję metodą escape roomu. Najsilniejsze wrażenie wywiera na mnie ich postawa zaangażowania i współpracy w zespołach oraz emocje podczas tej formy aktywności edukacyjnej. Przygotowywanie tego typu zabaw dydaktycznych jest dość pracochłonne, ale stanowi dla mnie źródło satysfakcji, gdyż pozwala zauważyć, w jaki sposób uczniowie reagują na niestandardowe metody nauczania, angażując się w rozwiązywanie zagadek i łamigłówek. Emocje towarzyszące uczniom podczas pracy dostarczają mi cennych informacji na ich

temat, bo w sytuacji niecodziennej zachowują się inaczej, przyjmują różne role, „dobrzy uczniowie” są skuteczniejsi, a „celujący” nie potrafią odnaleźć się i wykorzystać swojego potencjału.

Dlaczego uczniowie lubią takie podejście w procesie dydaktycznym? Dlaczego ja uważam, że jest to skuteczniejsze od tradycyjnej lekcji?

Odpowiedź podają mam neurodydaktycy, którzy ustalili, że:

Mózg lubi być zaskakiwany – czyli jeśli naszą uwagę zaktywizują informacje nowe, ciekawe i odkrywcze, to lepiej je zapamiętamy.

Mózg lubi ruch i doznania sensoryczne – im uczeń jest młodszy, tym efektywniej przyswaja treści, a gdy nauce towarzyszą aktywność ruchowa i bodźce

z różnych zmysłów: wzroku, słuchu, dotyku, węchu, smaku uczy się jeszcze chętniej i szybciej.

Mózg lubi emocje – krzywa zapamiętywania będzie trwalsza i skuteczniejsza, gdy towarzyszy jej zaciekawienie, zainteresowanie, radość, możliwość uzyskania nagrody.

Metoda escape roomu zapewnia dawkę ruchu, emocji i działania, więc wydaje się skutecznym narzędziem przekazywania i odkrywania wiedzy.

Czym zatem jest escape room?

Metoda łączy elementy gry terenowej, podchodów i rozwiązywania zagadek na czas. Stosuje więc elementy grywalizacji, bo wykorzystujemy schematy i mechanizmy znane z gier, ale poza kontekstem gry, zwłaszcza w różnych działaniach grupowych w celu zwiększenia zaangażowania osób biorących udział w tym procesie. Uczniowie uczą się poprzez zabawę. Natura escape roomów eliminuje pewne przeszkody w nauce, pomaga zaangażować się w każdą tematykę, zrozumieć ją, wziąć w niej udział i mieć realny wpływ na przebieg zdarzeń. Tworząc escape room, możemy umieścić w nim dokładnie te same zadania, które są w podręczniku, ale dzięki tak dobranej i urozmaiconej formie nasi uczniowie są w stanie rozwiązać znacznie więcej zadań niż tradycyjnymi metodami. Nie trzeba ich także dodatkowo motywować!

Jakie korzyści przynosi grywalizacja:

- lepsze podejście do nauki,
- zwiększona uwaga, koncentracja i zaangażowanie,
- rozwijanie kreatywnego myślenia,
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych,
- dobra zabawa,
- integracja.

Celem zespołu uczestników, którzy wcielają się w detektywów, jest rozwiązanie łamigłówek – zagadek, wykorzystanie wiedzy z różnych przedmiotów szkolnych i swojej inteligencji emocjonalnej. Uczestnicy zabawy są najczęściej zamknięci w jednym lub kilku pomieszczeniach i pod presją czasu muszą się stamtąd wydostać. Jeśli mam całą klasę na jednej lekcji, to grupy pracują w wyznaczonej małej przestrzeni w sali, a zakończeniem zabawy jest wypełniona karta pracy lub wysłany sms z kodem.

Escape roomy możemy podzielić na: stacjonarne (pomieszczenie, zespół, rekwizyty, współpraca) i online (przeglądarka, praca samodzielna, zagadki online).

Od czego zacząć:

1. Zastanów się nad celem, jaki chcesz osiągnąć, czego chcesz nauczyć? Może to być: powtórzenie wiadomości po danym dziale, zapoznanie się z książką, autorem, celebrowanie jakiegoś święta, integracja, ćwiczenie kompetencji transferowalnych.
2. Ustal jasne zasady (ilu uczestników, jak długo trwa, gdzie jest i co robi mistrz gry, czyli nauczyciel, których przedmiotów nie używać, np. gniazdko, okna, itp.).
3. Wymyśl ciekawą historię lub skorzystaj z gotowych scenariuszy.
4. Ustal treści i formę zadań lub zmodyfikuj gotowe pomysły.
5. Wyszukaj ciekawe grafiki z poszanowaniem praw autorskich (pixabay.com, pl.freepik.com).
6. Zaplanuj, które narzędzia wykorzystasz do zakodowania zagadek.
7. Rozrysuj sobie plan gry. Jeśli zagadki muszą być rozwiązywane chronologicznie, ustal, które zadanie, do czego prowadzi?
8. Opracuj dokumenty lub zadania online – instrukcje, zadania, zagadki, karty pracy, grafiki.
9. Zaproś uczniów do zabawy!

Narzędzia do tworzenia escape roomów online:

- Genially,
- formularz Google’a,
- Deck toys,
- Flippty.

Narzędzia mają przygotowane gotowe szablony, pliki można udostępniać, a programy informują, kto z uczniów wziął udział w zabawie.

Narzędzia i strony do formułowania zagadek w wersji stacjonarnej pokazują, jak wygenerować „fejkowe smsy”, bilety lotnicze, recepty, banknoty, dokumenty tożsamości, listy gończe, a także szyfry, puzzle czy labirynty:

- Rebusy: festisite.com/rebus
- Kod Morse’a, wersja drukowana lub nagrana: morsecode.scphillips.com/translator.html
- Kod masoński (czekoladka): crypto.interactive-maths.com/pigpen-cipher.html
- Generator kodów QR: qr-online.pl
- Generator kodów QR do pokolorowania cyferek: mal-den-code.de
- Szyfry: harcierz.eu/dzialmetodyczny/113/0/Szyfry

- zagadki matematyczne: matematykawpodstawowce.pl/przerywniki-lekcji-zagadki-logiczne/
- Krzyżówki: earningapps.org
- Szarady: jigsawplanet.com
- Łamigłówki: worksheetworks.com/puzzles
- Recepty: prescriptionmaker.com
- Bilety: tickets.kadsoftwareusa.com
- Tekst jako wycinanka z gazet: ransomizer.com
- NEWS: classtools.net

Kilka pomysłów na zagadki:

1. UKRYTE OBIEKTY

Ukrywanie fizycznych obiektów (pieniądze lub dokumenty w książce, klucz w doniczce, zagadka w koszu na śmieci).

2. OŚWIETLENIE

Istnieje wiele sposobów na użycie światła w pokoju zagadek. Światło może być użyte jako narzędzie do ujawniania lub ukrywania wskazówek. Może być również używane do tworzenia atmosfery (zrób wskazówki, które świecą w ciemności, wymagaj od graczy, aby poruszali się w zaciemnieniu, napisz wiadomości za pomocą farby, atramentem sympatycznym lub specjalnym długopisem).

3. LICZENIE/WAŻENIE/MIERZENIE

Ukryj obiekty, które są wyraźnie powiązane ze sobą w całym pomieszczeniu i wymagają, aby gracze znaleźli je wszystkie i użyli ich „liczb”, „sum” do rozwiązania zagadki.

4. ZWRÓCENIE UWAGI NA COŚ OCZYWISTEGO W POKOJU

Zamiast ukrywać wszystkie wskazówki, spróbuj umieścić niektóre z nich na widoku i zobacz, ile czasu minie, nim ktoś zwróci uwagę na to, że tam są.

5. WYSZUKIWANIE OBIEKTÓW NA OBRAZACH

Powieś obrazy, diagramy, fotografie, plakaty i inne ozdoby. Wymagaj od graczy rozpoznania sławnej osoby i informacja ta niech zostanie wykorzystana w innej zagadce

6. DŹWIĘKI

Użyj nagłych, głośnych dźwięków, aby rozprasać lub zastraszać graczy. Odtwórz melodię, którą gracze muszą powtarzać za pomocą minifortepianu. Daj graczom wiadomość w alfabecie Morse’a. Nagraj wskazówkę na taśmach kasetowych i udostępnij odtwarzacz taśmowy do ich odsłuchania.

7. LUSTRA

Utwórz wiadomość lub mapę, którą można czytać tylko za pomocą lustra. Napisz ukrytą wiadomość na lustrze, która jest widoczna tylko wtedy, gdy gracz na nie dmucha.

8. LOGIKA ABSTRAKCYJNA

Ukryj wskazówki w gotowych Sudoku, pasjansie lub podobnych zagadkach. Zrób odpowiedź na pytanie z kodem QR, aby rozwiązać kolejną zagadkę.

9. WYKORZYSTYWANIE ŹRÓDEŁ INFORMACJI

Jeśli gracze mają dostęp do Internetu, utwórz specjalną witrynę internetową zawierającą wskazówkę lub wiadomość w swoich obrazach lub w tekście. Zapewnij dostęp do encyklopedii jako pomoc w znalezieniu rozwiązania dla ciekawostek, zadań z matematyki lub innych zagadek.

10. KOORDYNACJA DŁONI I OCZU

Wymagaj od graczy trafienia w centralny obszar tarczy w grze w „rzutki”, użyj pistoletu na miękkie naboje, żeby trafić w przygotowany cel, stwórz „żywy” łańcuch uczniów w celu dotarcia do konkretnego obiektu i „zdobycia” go. Zwiąż coś i spraw, że węzeł będzie trudny do rozwiązania. Umieść przedmioty w zapieczętowanym pudełku z otworem w nim i wymagaj, aby gracze identyfikowali je wyłącznie za pomocą rąk.

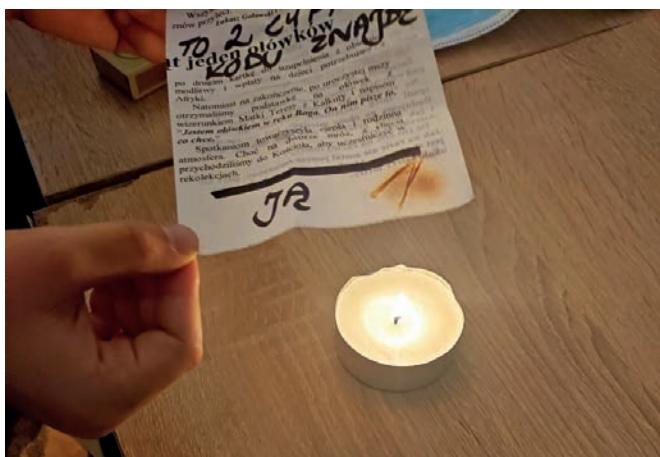
Zapraszam serdecznie na warsztaty do naszej placówki, podczas których nauczyciele zamieniają się w graczy i pod presją czasu muszą współpracować, aby „uwolnić się” z sali wykładowej. Więcej informacji, artykułów i gotowych scenariuszy lekcji metodą escape roomów znajdziecie Państwo na stronie Pani Moniki Szekiel-Mnich pod adresem <https://wakelet.com/wake/P76keH3rEIHAY04RnJw66> oraz w grupie FB czy YT „ESCAPE ROOM w edukacji”, prowadzonych przez Ksenię Erdmann i Wojciecha Wątorę, których celem jest dzielenie się zagadkowymi inspiracjami i scenariuszami.

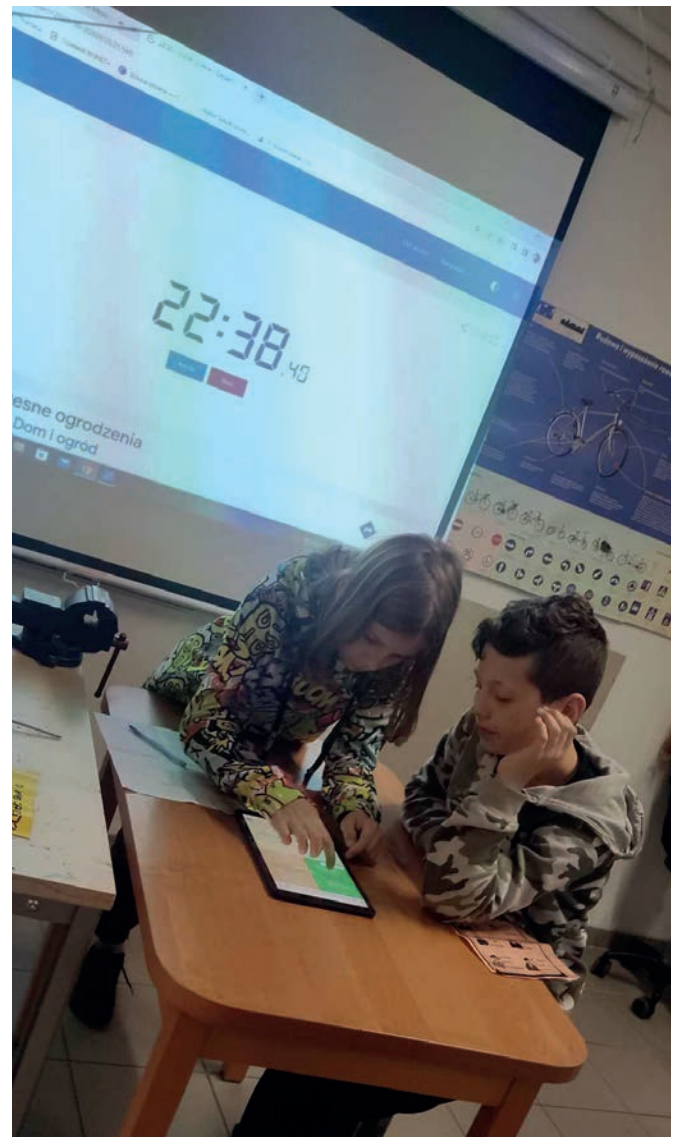
Lekcje czy zajęcia przeprowadzone tą metodą można ująć w innowacji. Zgodnie z definicją **innowacja pedagogiczna** to każde nowatorskie rozwiązanie programowe, organizacyjne lub metodyczne, mające na celu poprawę jakości pracy szkoły. W ciągle zmieniających się okolicznościach współczesnej szkoły nieodzownym warunkiem rozwoju jest wprowadzanie innowacji do naszej pracy. Są one z całą pewnością dużym wyzwaniem dla nauczycieli.

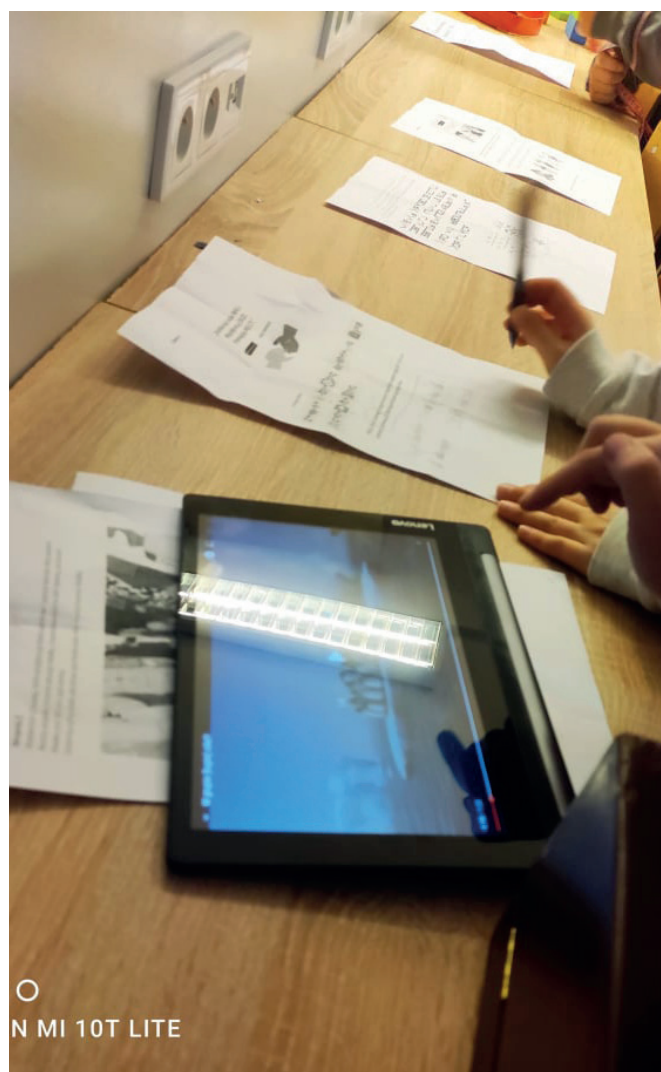
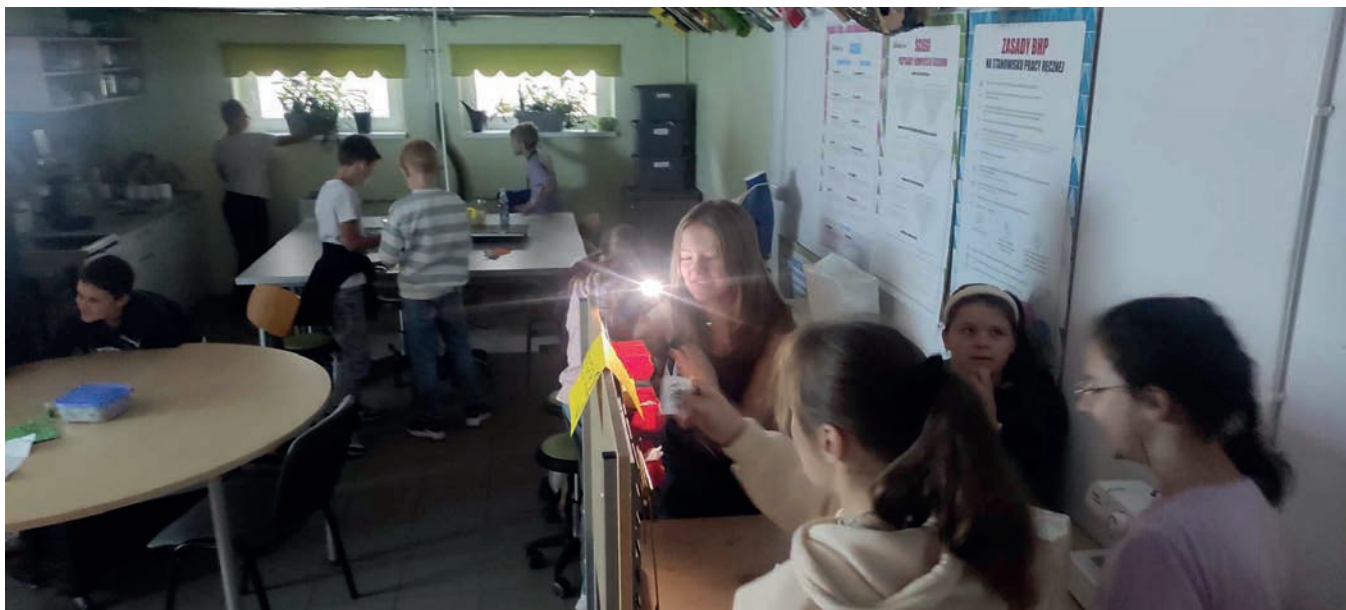
Jednak twórczy nauczyciel ten wysiłek podejmuje, proponuje swoje rozwiązania, które staną się odpowiedzią na konkretne potrzeby ucznia, będą wsparciem dla jego wszechstronnego rozwoju, ponadto, uwzględniając zmiany dokonujące się w szeroko pojętej edukacji, przyczynią się do wzrostu atrakcyjności szkoły.

Bibliografia

<https://szkola-podstawowa.edu.pl/escape-room-czyli-pokoj-zagadek-jako-metoda-aktywizujaca>
https://pl.wikipedia.org/wiki/Escape_room
<https://wakelet.com/wake/P76keH3rEIHAY04RnJw66>
<https://www.grywedukacji.pl/category/edu-escape-room-scenariusze/>
<https://www.facebook.com/groups/797701987331000/>
<http://www.youtube.com/@escaperoomwedukacji7594>
<https://www.youtube.com/watch?v=j5BDGYWwBY8>
<http://zagadkowepomysly.blogspot.com/2017/06/51-pomysow-na-zagadki-do-escape-roomu.html>
www.edunews.pl/







mgr Sabina Ficek
– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM”
w Rybniku

Ewa Majchrzak

NAUKA GEOMETRII PRZESTRZENNEJ Z PROGRAMEM TINKERCAD

Nauka geometrii sprawia większości uczniom mniejsze lub większe kłopoty. Tradycyjnymi pomocami dydaktycznymi są modele brył, które uczniowie biorą do ręki, oglądają. Poznają własności, opisując ich cechy.

W standardowych pomocach dydaktycznych brakuje brył, których podstawy są np. wielokątami wklęsłymi lub wielokątami o dużej liczbie wierzchołków.

W szkole nie dysponujemy bryłami, które powstały ze złożenia kilku brył lub powstały z wycięcia bryły inną bryłą. Nie wszyscy uczniowie mają tak wykształconą wyobraźnię przestrzenną, by mogli sobie wyobrazić, jak ta bryła wygląda i zauważyć zależności, które pozwolą na rozwiązanie zadania. Z pomocą przychodzi program Tinkercad. Jest darmowy, działa w przeglądarce internetowej. W zasadzie program jest przeznaczony do tworzenia projektów 3D, ale można go również wykorzystać do nauki geometrii przestrzennej. Jest szereg zadań, które można zobrazować w tym programie. Płaszczyzna robocza jest ruchoma, a wciskając prawy przycisk myszy, możemy zmieniać jej położenie, a co za tym idzie, oglądać daną bryłę z każdej strony i pod różnymi kątami. Uczniowie, wykonując model bryły, mogą ją zobaczyć z każdej strony, widzą wszystkie ściany, krawędzie, wierzchołki. Mogą zmieniać 3 wymiary bryły (długość, szerokość i wysokość), dopasowując je do warunków zadania. Nauka geometrii staje się przyjazna dla uczniów, którzy nie rozstają się ze smartfonem i preferują naukę z pomocą komputera.

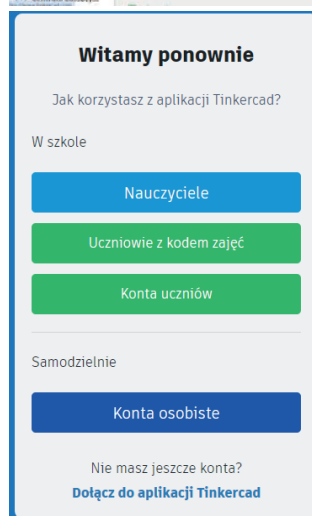
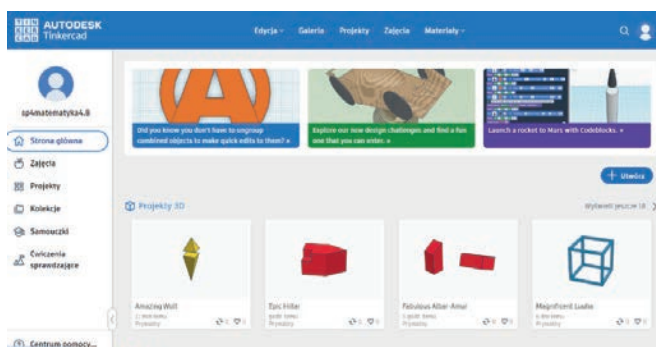


Logo programu →

Pierwsze kroki w programie Tinkercad

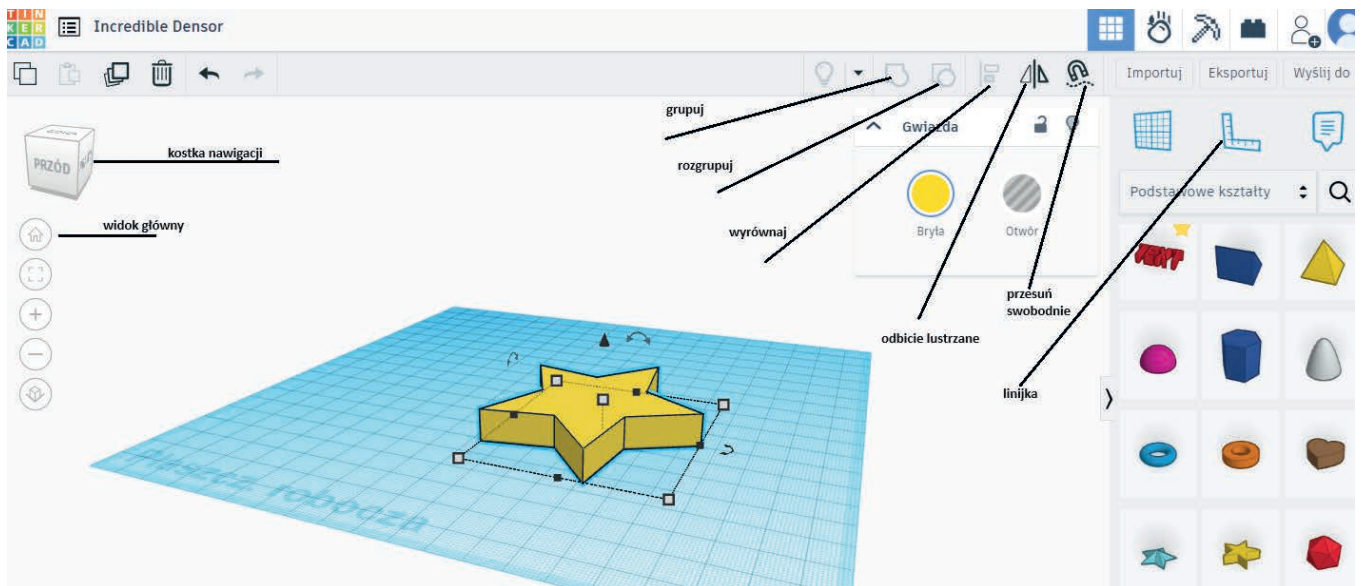
Adres: <https://www.tinkercad.com>

1. Założenie konta jako nauczyciel.



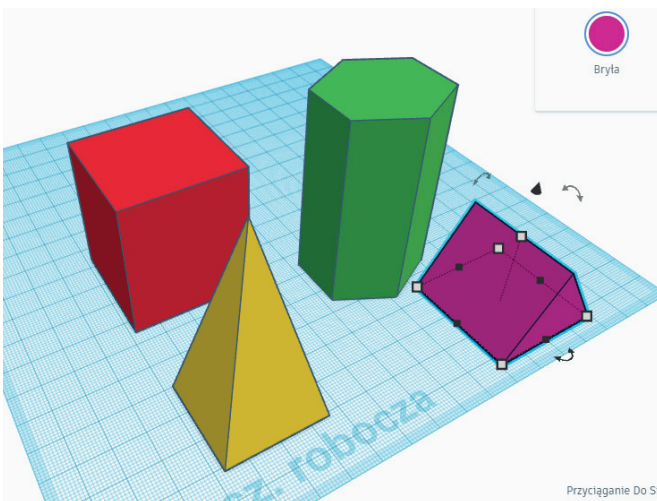
widok panelu nauczyciela

2. Utworzenie zajęć dla uczniów (założenie klas)
 - Zajęcia → Utwórz nowe zajęcia
 - Uczniowie logują się do zajęć za pomocą linku lub za pomocą kodu.
3. Podstawowe elementy okna programu
4. Tworzenie projektu – zobrazowanie zadania:
 - wybranie bryły (kształtu),
 - przeciągnięcie jej lewym przyciskiem myszy na płaszczyznę roboczą,
 - modyfikacja bryły,
 - dodanie nowych brył lub wycięcie w celu stworzenia bardziej skomplikowanej bryły.

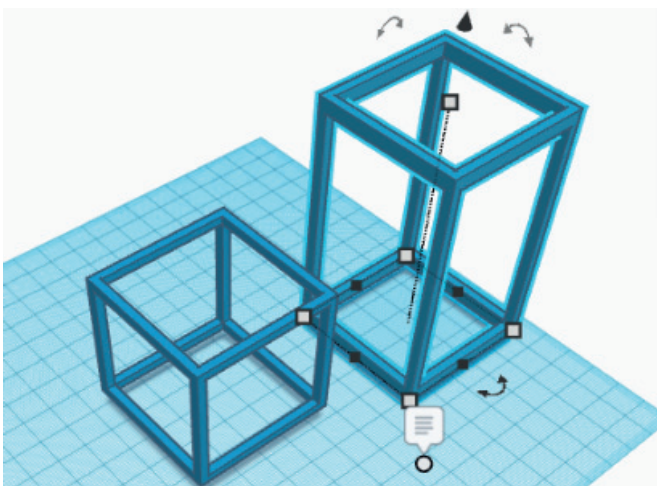


Przykłady zastosowania programu w rozwiązywanych zadaniach

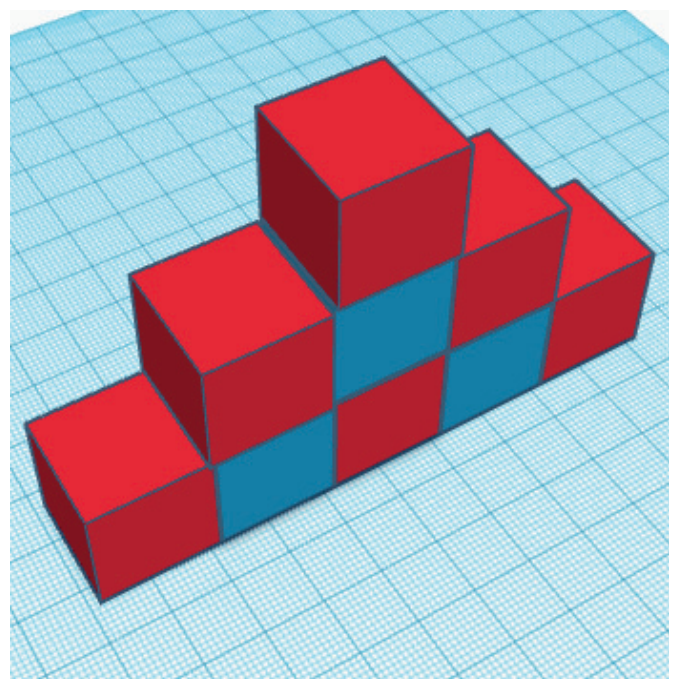
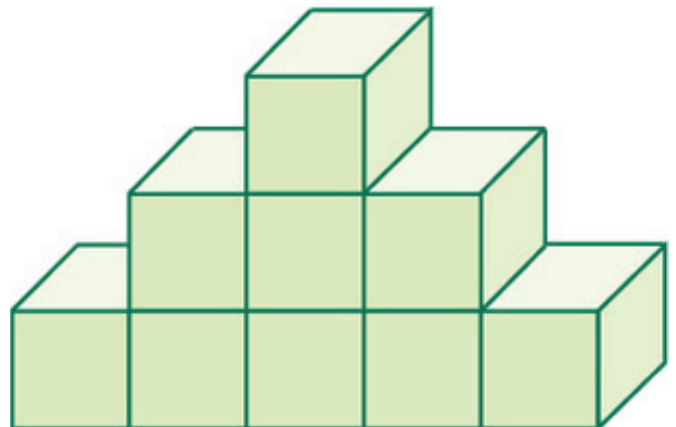
1. Opis graniastosłupów, ostrosłupów. Obserwacja własności brył.



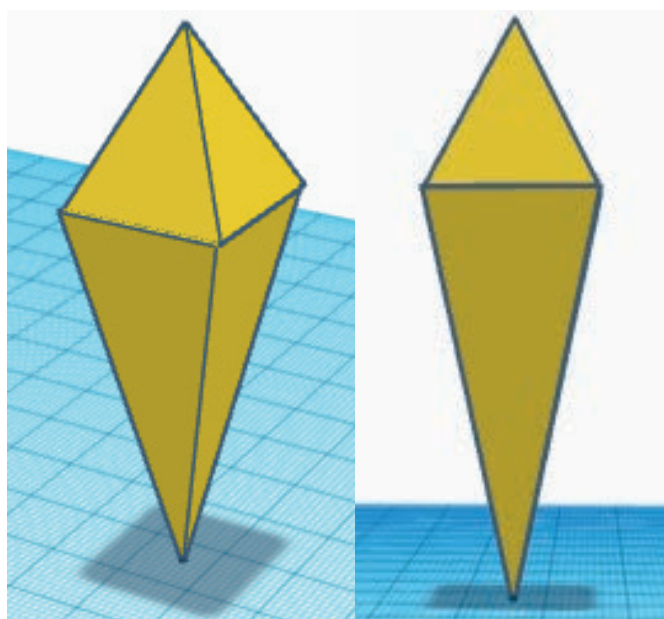
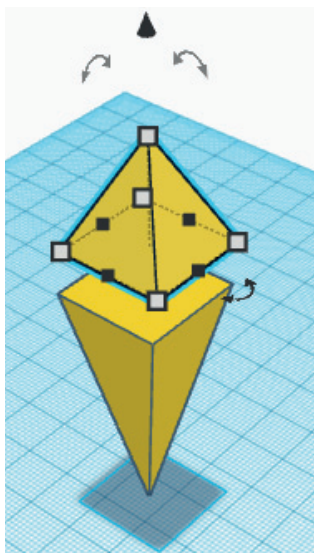
2. Obliczanie długości zadanych krawędzi.



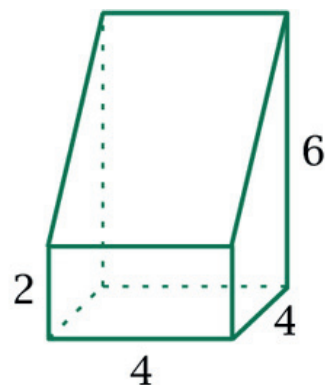
3. Bryłę przedstawioną na rysunku zbudowano z 9 jednakowych sześciątów o krawędzi 1 cm. Jakie jest pole powierzchni całkowitej tej bryły?



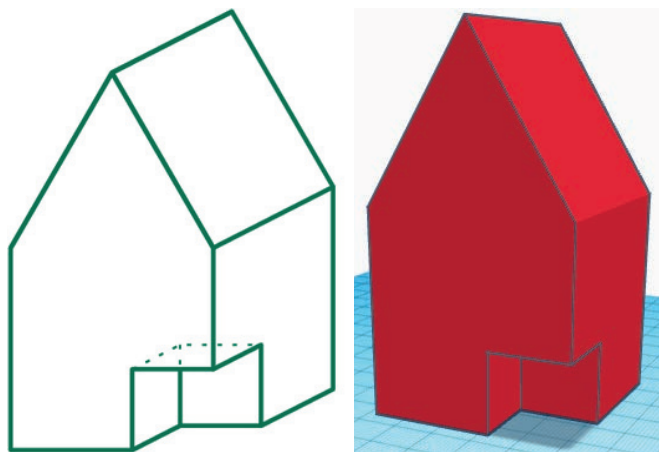
4. Dwa ostrosłupy prawidłowe czworokątne mają różne wysokości, ale takie same podstawy o krawędzi 8 cm. Gdy sklejono podstawy, odległość między wierzchołkami wyniosła 20 cm. Oblicz objętość otrzymanej bryły.



Komentarz: W programie bryłę obracamy (kładziemy na płaszczyźnie roboczej). Uczniowie mogą zaobserwować, że po wycięciu bryły nadal jest graniastosłupem, tylko że podstawą jest trapez prostokątny.

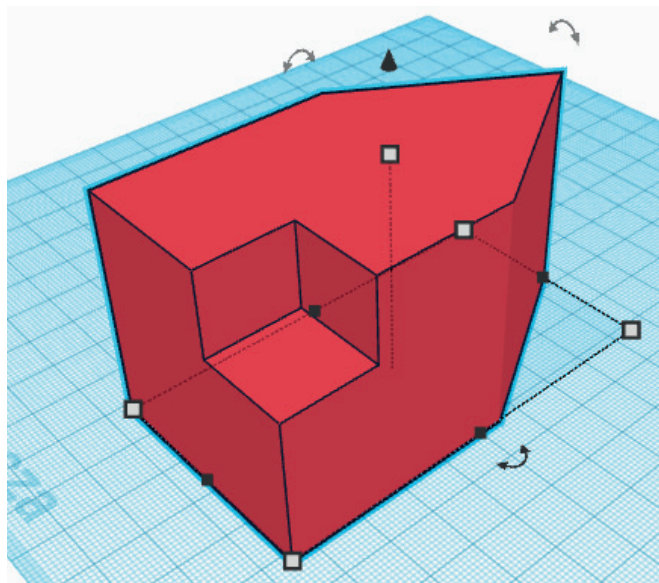
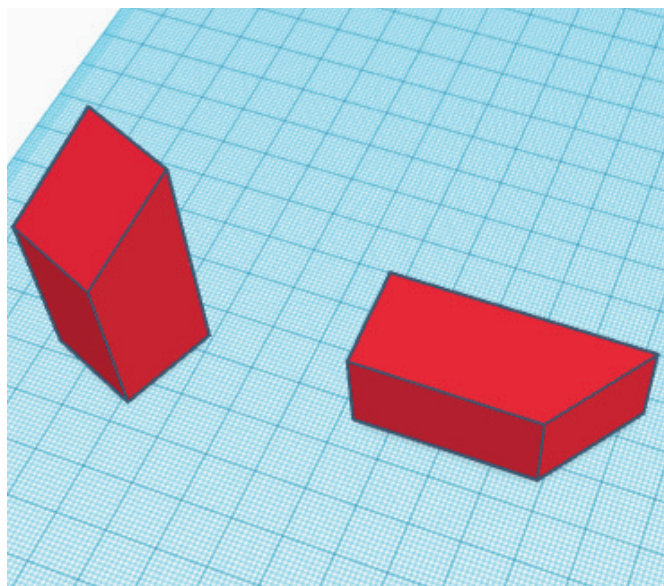


6. Z graniastosłupa, którego wszystkie krawędzie mają długość 10 cm, wycięto sześcian o krawędzi 4 cm w sposób pokazany na rysunku. Jaką objętość ma tak otrzymana bryła?



Zadania zaczerpnięte z podręcznika Matematyka z plusem, Wydawnictwo GWO, klasa 8.

5. Z prostopadłościanu wycięto bryłę przedstawioną na rysunku. Jaką objętość ma ta bryła?



mgr Ewa Majchrzak

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM”
w Rybniku

Małgorzata Pyszny

CAŁY FREDRO, czyli o efektach projektu edukacyjnego

Miniony rok został ustanowiony przez Sejm RP Rokiem Fredry, bowiem w roku 2023 przypadła 230. rocznica urodzin tego znakomitego polskiego komediopisarza. Uczniowie Zespołu Szkół w Czerwionce-Leszczynach postanowili włączyć się w obchody Roku Fredry, nakręcili film na podstawie jego komedii i zorganizowali konferencję literacką.

Biografię Aleksandra Fredry można określić jako filmową. Był żołnierzem Napoleona, oficerem sztabu, brał udział w kampanii moskiewskiej 1812 roku, odznaczony został krzyżem Virtuti Militarii, chorował na tyfus, dostał się do niewoli rosyjskiej, uciekł z niej, po klęsce Napoleona przebywał we Francji, a następnie gospodarował w rodzinnym majątku, udzielał się w życiu obywatelskim, był posłem na sejm stanowy, niestety został w okresie Wiosny Ludów oskarżony o zdradę stanu i potem przebywał w Paryżu, zaś po oczyszczeniu z zarzutów wrócił do Galicji. Był znanym i cenionym komediopisarzem. To biografia awanturnicza i przygodowa – stwierdza profesor Michał Kuźniak. **O czym pisałby dziś Fredro?** Aleksander Fredro był znakomitym obserwatorem ludzkich typów i zachowań, interesowały go również przełomowe wydarzenia społeczne i cywilizacyjne. Dziś na pewno odnalazłby się jako twórca obserwujący i notujący zmiany kulturowe, obyczajowe, może przyglądałby się nowym technologiom i sztucznej inteligencji?!

Miłość, przyjaźń, nowinki cywilizacyjne, spory, głupota, rola pieniądza, władza – to aspekty, które poruszyłby dziś Fredro.

Komedie, aforyzmy, przypowieści, pamiętniki, bajki – to cała moc możliwości Fredry, który na pewno poradziłby sobie dziś na rynku czytelnym, teatralnym i filmowym.

Wiosną ubiegłego roku uczniowie klasy humanistycznej ZSCL, zgodnie ze swymi zainteresowaniami, podjęli się zadania stworzenia scenariusza filmowego, który zaprezentowałby dorobek komediowy

Fredry i zachęcił młodzież do sięgnięcia po jego utwory. Bartek i Paweł przeczytali wszystkie komedie Fredry, napisali scenariusz filmu na podstawie: *Ślubów panińskich* oraz *Zemsty*, przeprowadzili castingi wśród uczniów szkoły. Rozpoczęły się próby, omawiano propozycje dekoracji, kostiumów, rekwizytów, muzyki. **Projekt zyskał nazwę** – Cały Fredro. Jesienią komedie Fredry zawitały do leszczyńskiego zameczku, bowiem właśnie w tych wspaniałych wnętrzach zrewitalizowanej willi Konrada Bartelta ekipa filmowa ZSCL znalazła doskonałe miejsce do realizacji swego filmu. W rolach głównych wystąpili: Zuzanna, Karolina, Kinga, Paweł, Szymon, Tomek, Patryk. Film powstał dzięki zaangażowaniu operatorów i montażyistów – Seweryna i Daniela. Wszyscy członkowie ekipy popisali się w filmie swymi talentami i kreatywnością. Nauczyciel wspierał uczniów, pomagał w sprawnej organizacji zadań, zajmował się promocją projektu. Nieoceniona była współpraca z urzędem gminy Czerwionka-Leszczyny oraz sołectwem wsi Bełk.

Napisanie scenariusza, zebranie obsady, ustalenie miejsca planu zdjęciowego, godziny kręcenia i wiele innych czynników spowodowały, że każdy członek ekipy filmowej wykonał ogromną pracę, bez zaangażowania wszystkich członków ekipy i wsparcia nauczyciela film w ogóle by nie powstał.

– przyznawał reżyser Bartek.

Produkcja była dostępna w Internecie od kilku miesięcy, ale uroczysta premiera miała miejsce 24 maja 2024 r. w Centrum Kulturalno-Edukacyjnym w Czerwionce podczas konferencji literackiej: Cały Fredro, czyli o tym, jak komedie Fredry zawitały do leszczyńskiego zameczku. Spotkanie było okazją do przypomnienia sobie sylwetki Aleksandra Fredry, poznania komediopisarza w innym świetle, odniesienia poruszanych przez niego spraw do współczesności. Fredro był komediopisarzem, bajkopisarzem, żołnierzem, patriotą, społecznikiem, człowiekiem

wrażliwym, lubianym, ale i hejtowanym, zmagał się z problemami osobistymi.

Uczniowie ZSCL podczas konferencji zaprezentowali referaty poświęcone postaci Fredry, mówili o jego życiu, odmienności w polskim romantyzmie, komizmie, stylu. Zastanawiano się: czy twórczość Fredry jest dowodem na wielogłosowość polskiego romantyzmu, bowiem toczyła się ona równolegle do dwóch epok literatury polskiej – romantyzmu i pozytywizmu. Fredro bawił się, pisząc swoje komedie i chciał bawić widza teatralnego.



To stało się powodem gwałtownych napaści. W epoce romantyzmu, wieku martyrologii i służby narodowej ktoś, kto nie chciał wychowywać i pobudzać uczuć patriotycznych, był nie do zaakceptowania. Fredro został zaatakowany przez Seweryna Goszczyńskiego, a następnie do tego hejtu dołączyli Edward Dembowski, Aleksander Dunin-Borkowski i Julian Bartoszewicz. Zarzucano Fredrze drugorzędny talent, uleganie wzorcom francuskim, niemożność i w końcu brak ducha narodowego. Fredro przestał pisać, przejął się tymi napastliwymi atakami. Odmienność twórczości Fredry od przyjętego wzoru patriotycznego powodowała, że historycy literatury traktowali go jako tworzącego w epoce romantyzmu pisarza nieromantycznego.

Licealiści zgodzili się ze zdaniem profesor Doroty Siwickiej, która proponuje, by potraktować twórczość Fredry jako dowód na istnienie wielogłosowości polskiego romantyzmu. Bowiem w romantyzmie musi być miejsce dla dramatów romantycznych, ballad, sonetów, powieści poetyckich i komedii.

Uczestnicy konferencji literackiej mogli zapoznać się z referatami, prezentacjami, występami artystycznymi, przygotowano też zabawy literackie oraz słodki poczęstunek. Spotkanie było okazją, by poznać działania edukacyjne i promocyjne gminy ukazujące przeszłość i teraźniejszość leszczyńskiego zameczku.



Powyżej opisane przykłady filmu oraz konferencji literackiej dobitnie potwierdzają, że projekt jest wspaniałą metodą w edukacji, uczniowie zdobywają wiedzę, rozwijają umiejętności i kształtują określone postawy, projekt uczy odpowiedzialności za efekty pracy, kreatywności, rozwiązywania problemów, wymaga współpracy, jest sposobem na wzmocnienie motywacji uczniów!

Bibliografia

- <https://www.youtube.com/watch?v=5iqOVzaCrtI>
- <https://www.tiktok.com/@zscl.official/video/7374060215718677792>
- <https://www.radio90.pl/opowiesci-o-regionie-mlodzi-filmowcy-w-zameczku-w-leszczynach-podcast.html#gsc.tab=0>
- <https://www.czerwionka-leszczyny.pl/urząd/aktualnosci/Caly-Fredro-czyli-o-tym-jak-komedie-Fredry-zawitaly-do-leszczynskiego-zameczku/idn:10787>
- <https://slaskie.travel/poi/2537/palac-w-leszczynach>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Leszczynach
- <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/D1DLHjCwl>
- <https://zpe.gov.pl/a/film-edukacyjny/DcKDYfxaW>
- <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/tematy/projekt-edukacyjny>

mgr Małgorzata Pyszny

– nauczycielka ZS w Czerwionce-Leszczynach,
nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Tomasz Stadnicki

DRUK 3D W SZKOLE PODSTAWOWEJ – klucz do przyszłości

Drukarki 3D w szkołach pojawiły się przede wszystkim za sprawą ogólnopolskiego programu „Laboratoria Przyszłości”. Jest to inicjatywa edukacyjna, która ma za zadanie stworzenie nowoczesnej szkoły. Zajęcia mają być ciekawe, angażujące i pozwalające na odkrywanie zainteresowań i talentów.

Jednym z zadań programu jest także wsparcie szkół w budowaniu kompetencji przyszłości – tzw. kierunków obecnych w metodzie STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka oraz matematyka). W tym kontekście drukarka 3D doskonale wpisuje się w założenia programu i pozwala łączyć wiele różnych aktywności.

Druk 3D to rewolucja, która wkracza do szkół podstawowych, otwierając przed uczniami zupełnie nowe możliwości nauki i rozwoju. Dzięki tej technologii abstrakcyjne pojęcia stają się namacalne, a proces edukacji – bardziej angażujący i efektywny.

Sam proces druku 3D najczęściej polega na addytywnym wytwarzaniu fizycznych obiektów trójwymiarowych zgodnie z informacjami zawartymi w pliku dostarczanym drukarce 3D. Plik ten przygotowany na potrzeby urządzenia zawiera informację o sposobie wydrukowania danego modelu. Aby osiągnąć sukces, musimy zatem mieć dwa pliki – pierwszy zawierający model 3D oraz drugi – zawierający instrukcje dla konkretnego modelu drukarki. Najbardziej popularną metodą wytwarzania obiektów trójwymiarowych na drukarkach 3D jest metoda FDM (metoda przyrostowa). Polega ona na podawaniu filamentu przez ekstruder do głowicy z podgrzewanym metalowym blokiem. W tym miejscu filament jest topiony i dostarczany do dyszy wylotowej o niewielkiej średnicy. Po roztopieniu jest rozprowadzany warstwami w zadanej wcześniej kolejności i z odpowiednią rozdzielczością oraz szybkością.

Być może na początek proces wygląda na skomplikowany, więc jeśli dopiero zaczynamy przygodę z drukiem 3D, możemy go uprościć, pobierając

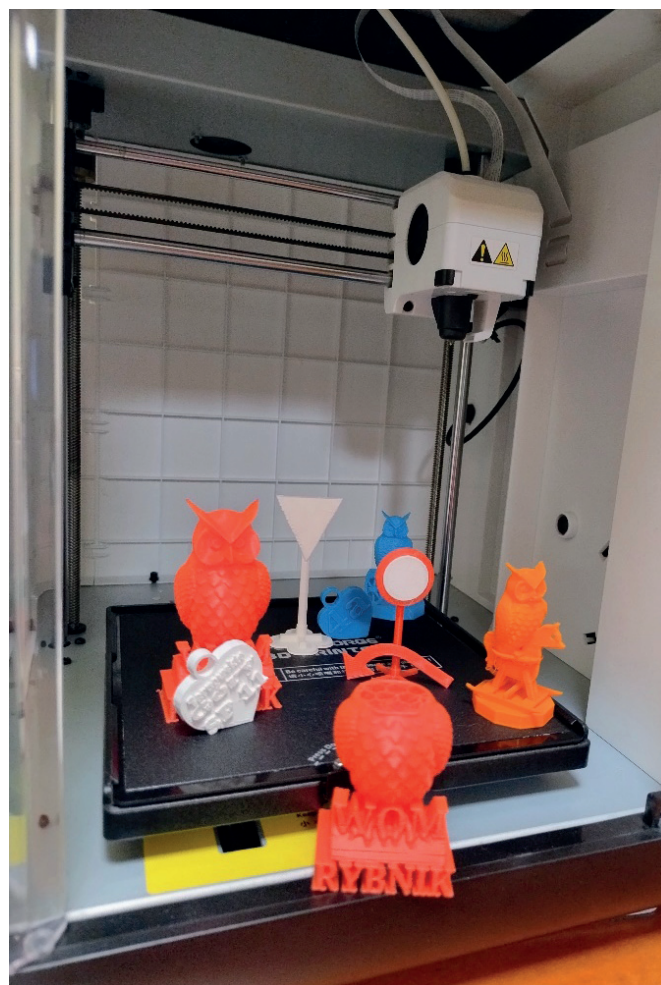
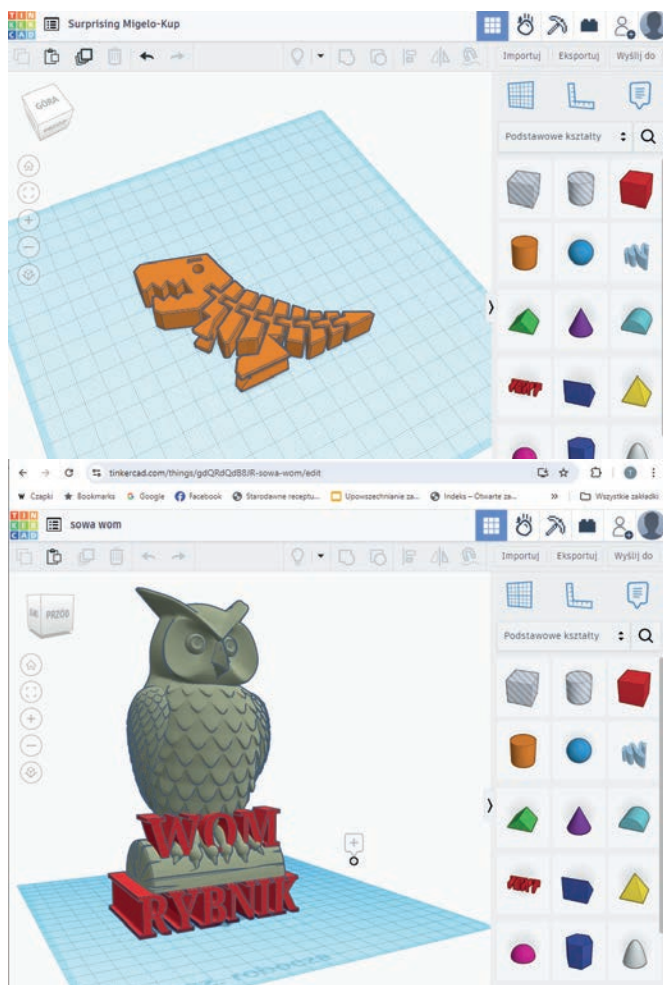
i drukując kilka gotowych projektów. Są one dostępne na stronach internetowych poświęconych tematyce druku 3D. Jedną z najbardziej popularnych stron tego typu jest repozytorium Thingiverse – <https://www.thingiverse.com/>. Na chwilę obecną jest to zbiór ponad dwóch milionów plików w formacie STL, wśród których znajdziemy dosłownie wszystko. Pobrany plik przygotowujemy do wydruku za pomocą specjalnego oprogramowania – tzw. slicera. Dzięki niemu otrzymujemy plik w formacie *.gpx, który steruje pracą danej drukarki.

Dlaczego druk 3D jest taki ważny w edukacji?

- **Jest uczeniem się przez doświadczenie:** zamiast jedynie czytać o kształtach brył geometrycznych i je sobie wyobrażać, uczniowie mogą samodzielnie je wydrukować i ich dotknąć. To samo dotyczy modeli anatomicznych, roślin, zwierząt czy nawet historycznych budowli.
- **Rozwija kreatywność:** druk 3D pozwala uczniom na przekształcenie swoich pomysłów w rzeczywiste obiekty. Mogą projektować własne zabawki, narzędzia, a nawet elementy dekoracyjne.
- **Jest umiejętnością przyszłości:** znajomość projektowania 3D i obsługi drukarki to cenne umiejętności na współczesnym rynku pracy. Uczniowie zdobywają praktyczne doświadczenie, które przyda im się w przyszłej karierze.
- **Uczy pracy zespołowej:** wspólne projektowanie i drukowanie 3D uczy współpracy, sztuki kompromisu, komunikacji i dzielenia się pomysłami.
- **Motywuje:** widząc efekty swojej pracy w postaci fizycznego obiektu, uczniowie są bardziej zaangażowani, zmotywowani do nauki i osiągania lepszych wyników.

Jak wykorzystać druk 3D w różnych przedmiotach?

- **Matematyka:** wizualizacja liczb, figur geometrycznych, brył, wykresów, tworzenie modeli do rozwiązywania zadań.
- **Języki obce:** drukowanie elementów do nauki słówek, tworzenie modeli do opowiadania historii.



- **Historia:** odtwarzanie historycznych artefaktów, budowanie makiet starożytnych miast.
- **Geografia:** tworzenie modeli ukształtowania terenu, budynków, a nawet całych miast.
- **Biologia:** drukowanie modeli organów wewnętrznych, szkieletów zwierząt, roślin.
- **Fizyka:** tworzenie modeli zjawisk fizycznych, np. dźwigni, kół zębatych.
- **Technika:** projektowanie i drukowanie prostych mechanizmów, narzędzi, elementów konstrukcyjnych, miasteczka ruchu drogowego.
- **Sztuka:** tworzenie rzeźb, biżuterii, dekoracji (nawet z zastosowaniem długopisów 3D)
- **Wychowanie fizyczne:** medale dla uczestników zawodów sportowych, statuetki, puchary, makiety boisk.

Konkretne przykłady projektów

- **Klasy 1–3:** drukowanie figurek z bajek, modeli zwierząt, prostych instrumentów muzycznych.
- **Klasy 4–6:** projektowanie i drukowanie elementów do gier planszowych, tworzenie modeli układu słonecznego, budowanie makiet historycznych budowli.

- **Klasy 7–8:** projektowanie i drukowanie prototypów urządzeń, tworzenie elementów do robotów, uczestnictwo w konkursach na projekty 3D.

Darmowe narzędzia i platformy

Jak wcześniej zauważyliśmy, do osiągnięcia sukcesu potrzebne są modele 3D. Można je pobrać z darmowych bibliotek, ale z pewnością większe zainteresowanie wzbudzą własnoręcznie przygotowane modele. Uzyskać wtedy możemy ciekawsze efekty. Na rynku znajdziemy wiele aplikacji pozwalających na tworzenie brył 3D, jednak na potrzeby edukacji warto przeanalizować poniższe propozycje.

- **Oprogramowanie do projektowania:** Tinkercad (łatwy w obsłudze), Fusion 360 (bardziej zaawansowany), OpenSCAD (dla bardziej doświadczonych użytkowników).
- **Platformy do dzielenia się projektami:** Thingiverse, PrusaPrinters, Cults3D.

Jak zacząć przygodę z drukiem 3D w szkole?

Jeśli mamy drukarkę w szkole, a nie bardzo wiemy, co z tym urządzeniem zrobić i jak zainteresować nim uczniów, możemy pokusić się o następujące rozwiązania:

- **zorganizuj warsztaty:** zaproś specjalistę, który przeprowadzi zajęcia dla nauczycieli i uczniów;
- **stwórz koło zainteresowań:** zaproponuj uczniom zajęcia dodatkowe poświęcone drukowaniu 3D;
- **włącz druk 3D do programu nauczania:** znajdź miejsca, w których technologia ta może wspierać realizację podstawy programowej;
- **bierzcie udział w konkursach:** motywuj uczniów do udziału w konkursach na projekty 3D (np.: <https://kuratorium.kielce.pl/84378/konkurs-3d-eduart>);
- **współpracuj z innymi szkołami:** wymieniaj się doświadczeniami i projektami.

Podsumowanie

Druk 3D to nie tylko technologia, ale przede wszystkim narzędzie do rozwijania kluczowych kompetencji XXI wieku, takich jak kreatywność, myślenie krytyczne i umiejętność pracy zespołowej. Dzięki drukarkom 3D szkoła może stać się miejscem, w którym uczniowie mają możliwość tworzenia, eksperymentowania i odkrywania swoich pasji.

Zachęcamy nauczycieli do aktywnego wykorzystania druku 3D na swoich zajęciach i do inspirowania uczniów w tworzeniu innowacyjnych projektów.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli, nasz ośrodek organizuje warsztaty dotyczące projektowania, drukowania i obsługi drukarek 3D. Na zajęciach wykorzystujemy naszą drukarkę, można także przywieźć swoje urządzenie i na nim pracować.

Czy masz pytania dotyczące zastosowania druku 3D w szkole? Chętnie na nie odpowiem!

Kontakt – dział szkoleń edu@wom.edu.pl oraz autor tekstu it@wom.edu.pl

Słowniczek pojęć

addytywny – będący wynikiem sumowania składników (<https://sjp.pwn.pl/slovniki/addytywny>)

filament – materiał, z którego powstają wydruki 3D

ekstruder – część robocza drukarki, w której następuje topienie filamentu i podawanie go do głowicy drukującej

format *.gpx – typ pliku, który wczytywany jest bezpośrednio przez drukarki 3D

slicer – oprogramowania dostarczane najczęściej z drukarką pozwalające na przygotowanie modelu 3D do wydruku oraz ustawienia parametrów drukowania

mgr Tomasz Stadnicki

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku, nauczyciel przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Technicznych w Rybniku

Małgorzat Pyszny

ZMIANY W POLSKIEJ ORTOGRAFII I INTERPUNKCJI

Omówienie najważniejszych ustaleń Rady Języka Polskiego

Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN ogłosiła, że na posiedzeniach w dniach 7 listopada 2022 r., 3 lutego 2023 r. oraz 22 stycznia 2024 r. uchwaliła zmiany zasad ortografii.

Rada uznała, że wprowadzenie tych zmian, dotyczących wyłącznie tzw. konwencjonalnych zasad pisowni, przyniesie korzyść w postaci uprosz-

czenia i ujednoczenia zapisu poszczególnych grup wyrazów i połączeń, eliminacji wyjątków, a także likwidacji przepisów, których zastosowanie jest problematyczne, np. wymaga od piszącego zbyt drobiazgowej analizy znaczeniowej tekstu.

To zaś przyczyni się do zmniejszenia liczby błędów językowych oraz – być może – umożliwi piszącym

Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk



skupienie się na innych niż ortograficzne aspektach poprawności tekstu.

Rada zaznacza, że większość z wprowadzonych zmian była postulowana już wiele lat temu, jednak z najrozmaitszych powodów nie udało się wcześniej nadać im mocy obowiązującej.

Aby dać wszystkim osobom oraz instytucjom, zwłaszcza wydawcom, autorom słowników i programów szkolnych, czas na przygotowanie się do nowej sytuacji, Rada postanowiła, że uchwalone zmiany zaczną obowiązywać **od 1 stycznia 2026 r.** Jednocześnie Rada ogłosiła dokument pt. **Zasady pisowni i interpunkcji polskiej**, zbierający wszystkie przepisy, zarówno te obowiązujące od dawna, jak i uchwalone ostatnio. Publikacja ta nawiązuje do serii zbiorów pod ogólnym tytułem *Pisownia polska...* (z różnymi podtytułami), wydawanych od 1918 roku, które stanowiły oficjalną kodyfikację przepisów ortograficznych dla języka polskiego.

Z dniem 1 stycznia 2026 r. dokument ten stanie się jedynym ważnym źródłem zasad ortograficznych i interpunkcyjnych. Tym samym utracą moc uchwały ortograficzne Rady z lat 1997–2008 oraz wszelkie inne dokumenty i uchwały wcześniej podejmowane, dotyczące pisowni i interpunkcji, niezgodne ze wspomnianym dokumentem.

Współczesna polska ortografia jest efektem niemalże dziewięciowiekowej ewolucji, modyfikacji, kodyfikacji, kształtowała się od średniowiecza i wielokrotnie zmieniała. Pierwsze wydanie przepisów PAU z roku 1918 przyniosło próbę kodyfikacji polskiej pisowni po zakończeniu rozbiorów, było jednym z pierwszych aktów związanych z ustanowieniem niepodległego państwa, zanim jeszcze niepodległość formalnie ogłoszono. W wydaniach kolejnych przepisy te korygowano, aż wreszcie w 1936 roku nastąpiła fundamentalna reforma ortograficzna.

Kolejne większe zmiany nastąpiły w latach 1954–1956. Stopniowo za obowiązujące źródło normy językowej w zakresie ortografii zaczęły być uważane zbiory zasad pisowni dołączane do słowników ortograficznych, szczególnie tych publikowanych przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe. W 1996 roku powstała **Rada Języka Polskiego** i ona właśnie otrzymała rolę stanowiącą w zakresie zasad pisowni, którą to rolę potwierdziła **Ustawa z 7 października 1999 r. o języku polskim**. W latach 1997–2008 Rada podjęła w sumie dziewiętnaście tzw. uchwał ortograficznych, regulujących przeważnie kwestie bardzo szczegółowe, dotyczące nawet pisowni pojedynczych wyrazów.

Intensywne działania rozpoczęły się znów w styczniu 2022 roku, kiedy to Rada powołała Zespół do spraw Reformy Ortografii. Jego zadaniem miało być najpierw przedstawienie i poddanie pod głosowanie propozycji zmian niektórych przepisów ortograficznych (wynikających z konwencjonalnej zasady pisowni), a w dalszej kolejności – opracowanie zbioru przepisów, który uwzględniłby całość kodyfikacji. Po intensywnych pracach przedstawiono listę proponowanych zmian zasad, które zostały następnie przyjęte przez Radę w formie uchwał z dnia 7 listopada 2022 r. i 3 lutego 2023 r. Zespół kontynuował pracę w nowej VIII kadencji Rady. Dołożono starań, aby przepisy były wyrażone w sposób prosty, przy ograniczeniu terminologii językoznawczej do warstwy najbardziej podstawowej, którą każdy użytkownik języka powinien poznać podczas nauki w szkole. Powstrzymano się od zamieszczania w tekście wskazówek dotyczących innych dziedzin niż ortografia lub interpunkcja. **Zgodnie z uchwałą Rady Języka Polskiego zbiór zasad pisowni i interpunkcji stanie się obowiązujący z dniem 1 stycznia 2026 r.** Data została wybrana głównie ze względu na

to, aby dać wydawcom, w tym wydawcom słowników i podręczników szkolnych i innym instytucjom możliwość przygotowania się na wejście w życie nowych przepisów. Ale też nie można zapomnieć, że w roku 2026 przypada dziewięćdziesiąta rocznica wielkiej reformy pisowni z roku 1936.

Zmiany zasad pisowni polskiej, obowiązujące od 1 stycznia 2026 r.

1. Pisownia wielką literą nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi, np. Warszawianin, Zgierzanin, Ochocianka, Mokotowianin, Nowohucianin, Chochołowianin. Dopuszczenie alternatywnego zapisu (małą lub wielką literą) nieoficjalnych nazw etnicznych, takich jak kitajec lub Kitajec, jugol lub Jugol, angol lub Jugol, żabojad lub Żabojad, szop lub Szkop, makaroniarz lub Makaroniarz.
2. Wprowadzenie pisowni wielką literą nie tylko nazw firm i marek wyrobów przemysłowych, ale także pojedynczych egzemplarzy tych wyrobów (samochód marki Ford i pod oknem zaparkował czerwony Ford).
3. Wprowadzenie rozdzielnej pisowni części -bym, -byś, -by, -byśmy, -byście ze spójnikami, np. Zastanawiam się, czy by nie pojechać w góry.
4. Ustanowienie bezwyjątkowej pisowni łącznej nie- z imiesłowami odmiennymi (bez względu na interpretację znaczeniową: czasownikową lub przymiotnikową), tj. zniesienie wyjątku zezwalającego na „świadomą pisownię rozdzielną”.
5. Ujednoczenie zapisu (małą literą) przymiotników tworzonych od nazw osobowych, zakończonych na -owski, bez względu na to, czy ich interpretacja jest dzierżawcza (odpowiadają na pytanie czyj?), czy też jakościowa (odp. na pytanie jaki?), np. dramat szekspirowski, epoka zygmuntońska, koncert chopinowski, koncepcja wittgensteinowska, wiersz miłoszowski. Przymiotniki tworzone od imion (rzadziej od nazwisk), zakończone na -owy, -in(-yn), -ów, mające charakter archaiczny, będą mogły być zapisywane małą lub wielką literą, np. jackowe dzieci lub Jackowe dzieci; poezja miłoszowa lub poezja Miłoszowa; zosina lalka lub Zosina lalka; jacków dom lub Jacków dom.
6. Wprowadzenie łącznej pisowni członu pół w wyrażeniach: półzabawa, półnauka; półżarzem, półserio; półspał, półczuwał oraz pisowni z łącznikiem w połączeniu typu: pół-Polka, pół-Francuzka (odniesionym do jednej osoby).
7. Dopuszczenie w parach wyrazów równorzędnych, podobnie lub identycznie brzmiących, występujących zwykle razem, trzech wersji pisowni: – z łącznikiem, np. tuż-tuż; trzask-prask; bij-zabij; – z przecinkiem, np. tuż, tuż; trzask, prask; bij, zabij; – rozdzielnie, np. tuż tuż; trzask prask; bij zabij.
8. W zakresie użycia wielkich liter w nazwach własnych:
 - a) w nazwach komet wprowadzenie zapisu wszystkich członów wielką literą, np. Kometa Halleya, Kometa Enckego;
 - b) wprowadzenie pisowni wielką literą wszystkich członów wielowyrzowych nazw geograficznych i miejscowych, których drugi człon jest rzeczownikiem w mianowniku, typu Morze Marmara, Pustynia Gobi, Półwysp Jukatan, Wyspa Uznam;
 - c) w nazwach obiektów przestrzeni publicznej wprowadzenie pisowni wielką literą stojącego na początku wyrazu aleja, brama, bulwar, osiedle, plac, park, kopiec, kościół, klasztor, pałac, willa, zamek, most, moło, pomnik, cmentarz (przy utrzymaniu pisowni małą literą wyrazu ulica), np. ulica Józefa Piłsudskiego, Aleja Róż, Brama Warszawska, Plac Zbawiciela, Park Kościuszki, Kopiec Wandy, Kościół Mariacki, Pałac Staszica, Zamek Książ, Most Poniatowskiego, Pomnik Ofiar Getta, Cmentarz Rakowicki;
 - d) wprowadzenie pisowni wielką literą wszystkich członów (oprócz przyimków i spójników) w wielowyrzowych nazwach lokali usługowych i gastronomicznych, np. Karczma Słupska, Kawiarnia Literacka, Księgarnia Naukowa, Kino Charlie, Apteka pod Orłem, Bar Flisak, Hotel pod Różą, Hotel Campanile, Restauracja pod Żaglami, Winiarnia Bachus, Zajazd u Kmicica, Pierogarnia Krakowiacy, Pizzeria Napoli, Trattoria Santa Lucia, Restauracja Veganic, Teatr Rozmaitości, Teatr Wielki;
 - e) wprowadzenie pisowni wielką literą wszystkich członów w nazwach orderów, medali,

odznaczeń, nagród i tytułów honorowych, np. Nagroda im. Jana Karłowicza i Poli Nireńskiej, Nagroda Nobla, Nagroda Pulitzera, Nagroda Templetona, Nagroda Kioto, Literacka Nagroda Europy Środkowej Angelus, Nagroda Artystyczna Miasta Lublin, Nagroda Literacka Gdynia, Śląska Nagroda Jakości, Nagroda Rektora za Wybitne Osiągnięcia Naukowe; Nagroda Newsweeka im. Teresy Torańskiej; Nagroda Wielkiego Kalibru, Mistrz Mowy Polskiej; Ambasador Polszczyzny; Honorowy Obywatel Miasta Krakowa.

9. W zakresie pisowni prefiksów:

- a) uzupełnienie reguły ogólnej: w języku polskim przedrostki – rodzime i obce – pisze się łącznie z wyrazami zapisywanymi małą literą. Jeśli wyraz zaczyna się od wielkiej litery, po przedrostku stawia się łącznik, np. super-Europejczyk;
- b) dopuszczenie rozdzielnej pisowni części takich jak super-, ekstra-, eko-, wege- mini-, maxi-, midi-, mega-, makro-, które mogą występować również jako samodzielne wyrazy, np. miniwieża lub mini wieża, bo jest możliwe: wieża (w rozmiarze) mini; superpomysł lub super pomysł, bo jest możliwe: pomysł super; ekstrazarobki lub ekstra zarobki, bo jest możliwe: zarobki ekstra; ekożywność lub eko żywność, bo jest możliwe: żywność eko.

10. Wprowadzenie jednolitej łącznej pisowni części niby-, quasi- z wyrazami zapisywanymi małą literą, np. nibyartysta, nibygotyk, nibyludowy, nibyorientalny, nibyromantycznie; nibyblona, nibyjabłko, nibyktos, nibyliść, nibynóżki, nibytorebka; quasiopiekun, quasinauka, quasipostępowa, quasiromantycznie, przy zachowaniu pisowni z łącznikiem przed wyrazami zapisywanymi wielką literą, np. niby-Polak, quasi-Anglia.

11. Wprowadzenie łącznej pisowni nie- z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi bez względu na kategorię stopnia, a więc także w stopniu wyższym i najwyższym, np. nieadekwatny, nieautorski, niebanalny, nieczęsty, nieżyciowy.

Należy pamiętać, że polską ortografią rządzą cztery zasady: **fonetyczna, morfologiczna, historyczna i umowna**. Powyższe zmiany dotyczą tylko zasady **umownej/konwencji**. Większość z wpro-

wadzanych zmian była postulowana już wiele lat temu. **Być może użytkownicy języka zauważą, że zmiany, które nas czekają od stycznia 2026 r. nie są rewolucyjne, tylko trafne, logiczne, pomocne.** Zmiany wywołały narodową dyskusję w mediach. Prof. Rutkowski zauważa, że nie mamy do czynienia z żadnym przewrotem, lecz jedynie drobnymi zmianami zapisu w zakresie tzw. zasady konwencji. Rewolucją byłoby zniesienie znaków diakrytycznych, ale tego oczywiście nikt nie zamierza robić. **Prof. Ewa Kołodziejek twierdzi, że**

trzeba zaufać Polakom. Język ma służyć. Zmiany nie oznaczają, że się degraduje. Po prostu się zmienia.

Tym razem zmienia się w stosunku do naszych szkolnych przyzwyczajęń. Nie chodzi o to, aby sankcjonować błędy językowe. Celem wprowadzanych zmian jest ujednoczenie i usprawnienie pisowni. Nie wrywajmy kartek ze słowników. Rada Języka Polskiego wprowadziła 11 zmian w obrębie zasady konwencji, która reguluje użycie wielkich i małych liter oraz pisownię łączną, rozdzielną i z łącznikiem. Tych zasad jest w sumie 172. Zostały zmienione tylko te, które od dawna były rozchwiane w praktyce pisownianej Polaków, były niejasne lub kłopotliwe, oparte na regułach, które wymagają od piszącego uruchomienia wiedzy gramatycznej lub drobiazgowej analizy tekstu, przypomnienia wyjątków. Wszystkiego tego, co tak naprawdę przeszkadza swobodnie pisać.

Trzeba zaufać Polakom!

Bibliografia

- https://rjp.pan.pl/images/stories/1_Komunikat_Rady_J%20C4%99zyka_Polskiego_w_sprawie_zmian_w_ortografii_16-05.pdf
https://rjp.pan.pl/images/stories/2_zal%20C4%85cznik_do_komunikatu-Zasady_pisowni_29-05.pdf
<https://polskieradio24.pl/artukul/3380460,bedzie-rewolucja-w-ortografii-prof-ewa-kolodziejek-trzeba-zaufac-polakom>
<https://www.pap.pl/aktualnosci/prof-katarzyna-klosinska-ni-gdy-nie-zrezygnujemy-z-o-czy-rz-wywiad-0>
<https://gazetaolsztynska.pl/elk/1056430,Uprosczenie-i-ujednoliczenie-Teraz-ortografia-to-pikus.html>

Źródła

Grafika pochodzi ze strony: <https://rjp.pan.pl/>

mgr Małgorzata Pyszny

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Jerzy Maduzia

OD METODY NAUCZANIA METODĄ PROJEKTÓW DO GRYWALIZACJI

Grywalizacja w edukacji jest procesem wprowadzania mechanizmów znanych z gier, takich jak punkty, odznaki, rankingi czy systemy nagród do środowiska edukacyjnego w celu zwiększenia zaangażowania i motywacji uczniów do nauki. Poprzez przekształcenie tradycyjnych metod nauczania w bardziej interaktywne i angażujące formy, grywalizacja może pomóc w utrzymaniu uwagi uczniów, zachęcić ich do aktywnego uczestnictwa w zajęciach oraz wspierać rozwój umiejętności takich jak współpraca, rywalizacja oparta na zasadach fair play, a także samodzielne rozwiązywanie problemów.

Dostosowanie wymagań zapisanych w podstawach programowych pozwala na nowatorskie podejście do realizacji zajęć lekcyjnych. Wszyscy doskonale wiemy, że każdy nauczyciel powinien indywidualizować metody nauczania i dostosować je do możliwości danej klasy. Czy realizacja treści podstawy programowej z zastosowaniem grywalizacji jest możliwa na każdym przedmiocie w szkole? Jak zorganizować zajęcia lekcyjne z wykorzystaniem tej metody? Czy gry wplatane w treści realizowanych przedmiotów są atrakcyjne dla każdego ucznia? Na te i wiele innych pytań miałem okazję zdobyć odpowiedź podczas II Ogólnopolskiej Konferencji zorganizowanej przez Politechnikę Gdańską. Wydarzenie zgromadziło nauczycieli, wykładowców oraz przedstawicieli różnych fundacji, zainteresowanych wykorzystaniem gier w procesie nauczania. Składało się z inspirujących warsztatów i sesji panelowych, które były sercem konferencji. Miałem okazję osobiście uczestniczyć w tych panelach, w których prezentowane były autorskie projekty dotyczące implementacji gier edukacyjnych do procesu dydaktycznego. To było inspirujące doświadczenie, pokazujące innowacyjne podejścia do edukacji i od razu przypomniałem sobie o tym, jak parę miesięcy wcześniej realizowałem z kilkoma

klasami eksperymentalnie kilka działów z chemii metodą projektową. Postaram się teraz opisać te działania, ale już wiem, że wzbogacenie ich o elementy grywalizacji byłoby niezbędne.

Realizacja podstawy programowej metodą projektową

Od wielu lat nosiłem się z zamiarem powierzenia uczniom kluczowej roli w procesie zdobywania wiedzy podczas zajęć. W tym modelu funkcja nauczyciela ulega znaczącej transformacji, gdyż musi on umożliwić uczniom przejęcie odpowiedzialności za własny proces edukacyjny, jednocześnie dbając o to, aby przebiegał on w sposób prawidłowy. Tego rodzaju podejście stawia nauczyciela w roli mentora i przewodnika, a nie jedynie dostarczyciela wiedzy. Wymagania szczegółowe podstawy programowej z chemii w szkole podstawowej podzielone są na 10 działów, a w szkole ponadpodstawowej na 22 działy. Nauczyciel może na początku wybrać tylko jeden z nich i sprawdzić, jak uczniowie danego oddziału będą radzili sobie z przyswajaniem wiedzy, stosując metodę projektową. Ważne jest, aby nauczyciel zostawił uczniom pełną autonomię w sposobach realizacji treści, a jedynie podał na początku pracy instrukcję, jak poradzić sobie z przyswajaniem wiedzy.



Przykładowa instrukcja, którą trzeba przedstawić na pierwszych zajęciach

Podanie uczniom dobrze przygotowanej instrukcji jest kluczowe, szczególnie jeżeli po raz pierwszy wprowadzamy na zajęciach metodę projektową, obejmującą treści podstawy programowej. Warto przygotować ją na jeden dział. Jeżeli uczniowie poradzą sobie z realizacją materiału, wtedy można rozszerzyć to na kolejne treści programowe. Pamiętajmy, że każdy uczeń, każdy oddział jest inny i musimy to wziąć pod uwagę. Ale do rzeczy... Poniżej przykładowe działania nauczyciela, który chciałby zmierzyć się z tą metodą pracy.

1. Zaplanuj ilość tygodni, podczas których realizowany będzie dany dział podstawy programowej.
2. Podziel uczniów na grupy (według własnego uznania, ale warto wziąć pod uwagę opinię uczniów).
3. Pozwól każdej grupie wybrać lidera, który będzie koordynował pracę wszystkich poprzez:
 - przydział zadań do wykonania,
 - zaplanowanie poszczególnych działań na ustaloną ilość tygodni pracy,
 - koordynowanie działań i postępu wykonania poszczególnych zadań.
4. Przedstaw, jak będzie wyglądała praca uczniów i w jaki sposób przebiegnie jej ewaluacja. W moim przypadku zaproponowałem, aby każda grupa przygotowała skrypt wewnątrzszkolny. Mógł on mieć formę elektroniczną lub być napisany ręcznie. Musiał zawierać wszystkie treści realizowanego działu podstawy programowej, autorskie zadania, linki do filmów edukacyjnych, zdjęcia oraz inne materiały, które uczniowie wytworzyli (warto przypomnieć o przestrzeganiu zasad związanych z prawami autorskimi).
5. Podczas realizowanych w grupach zajęć uczniowie otrzymywali kartkówki, sprawdziany lub testy, które rozwiązywali, a następnie sami sprawdzali w odniesieniu do przygotowanych przeze mnie odpowiedzi. Prace te musiały znaleźć się w skrypcie. Poprosiłem też uczniów, aby przygotowali autorskie wersje sprawdzianów z opracowanymi przez nich odpowiedziami.
6. Każdy uczeń, wchodząc do klasy, miał na dobry początek przydzielonych 10 punktów za aktyw-

ność. Musiał je „utrzymać” do zakończenia danej lekcji. Były one sumowane przez cały okres pracy i na jej zakończenie proponowałem pierwszą ocenę z aktywności. Jeżeli zdarzyło się, że uczeń był nieobecny na zajęciach, to mógł nadrobić zaległe punkty za aktywność (referował nauczycielowi na następnych zajęciach postępy pracy swojej grupy) lub punkty nie były uwzględniane do oceny końcowej.

7. Za wytworzony podczas zajęć skrypt grupa mogła otrzymać 50 pkt., które na zakończenie pracy były zamieniane na ocenę.
8. Osoby chętne mogły otrzymać trzecią ocenę za wytworzenie dowolnej pomocy dydaktycznej, na której pomysł uczeń wpadnie podczas zajęć. Jeżeli pomoc ta wymagała więcej zaangażowania, dopuszczalna była jej realizacja w parach.
9. Warto zaproponować uczniom bazę dydaktyczną, z której będą mogli korzystać podczas pracy. W moim przypadku był to zbiór różnych książek, podręczników z chemii oraz zestaw stron internetowych, z których uczniowie mogli skorzystać podczas zajęć (z wykorzystaniem telefonu lub tabletu). Przykładowe strony to:
 - <https://www.edukator.pl/>
 - <http://educhemlab.zs6sobieski.edu.pl/home>
 - <https://chemix.org/>
 - <https://pl.khanacademy.org/>
 - <https://pistacja.tv/>
 - <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-ponadpodstawowa/chemia>



A teraz zaprezentuję to w kontekście konkretnego działu, który uczniowie realizowali w 3. klasie liceum, mając 1 godzinę chemii w tygodniu. Zgodnie

z treściami zapisanymi w podstawie programowej działu „Związki karbonylowe” uczniów:

1. opisuje podobieństwa i różnice w budowie cząsteczek aldehydów i ketonów (obecność grupy karbonylowej: aldehydowej lub ketonowej);
2. na podstawie wzoru strukturalnego lub półstrukturalnego (grupowego) podaje nazwy systematyczne aldehydów i ketonów; na podstawie nazwy systematycznej rysuje wzory strukturalne lub półstrukturalne (grupowe);
3. projektuje i przeprowadza doświadczenie, którego przebieg pozwoli odróżnić aldehyd od ketonu; na podstawie wyników doświadczenia klasyfikuje substancję do aldehydów lub ketonów; pisze odpowiednie równania reakcji aldehydu z odczynnikami Tollensa i odczynnikami Trommera;
4. porównuje metody otrzymywania, właściwości i zastosowania aldehydów i ketonów.

Zaproponowałem uczniom taki rozkład tematów lekcji:

TEMAT LEKCJI 1. Podział zadań w grupie. Zapoznanie się z instrukcją realizacji działu.

TEMAT LEKCJI 2. Budowa cząsteczek aldehydów i ketonów.

Pojęcia i umiejętności, które trzeba opanować podczas lekcji: aldehyd, keton, grupa karbonylowa, grupa aldehydowa, grupa ketonowa, przykłady aldehydów i ketonów (wzory półstrukturalne i nazwy systematyczne), rozpoznanie na podstawie wzoru aldehydu i ketonu, nazwanie wybranych aldehydów i ketonów, przygotowanie kilku zadań autorskich do lekcji i ich rozwiązanie.

TEMAT LEKCJI 3. Otrzymywanie aldehydów i ketonów.

Pojęcia i umiejętności, które trzeba opanować podczas lekcji: zapisanie równania reakcji utleniania metanolu, etanolu, propan-1-olu, propan-2-olu. Zinterpretowanie zachodzących reakcji. Przygotowanie kilku zadań autorskich do lekcji i ich rozwiązanie.

TEMAT LEKCJI 4. Reakcje aldehydów i ketonów.

Pojęcia i umiejętności, które trzeba opanować podczas lekcji: zapisanie reakcji aldehydu z odczynnikami Tollensa i Trommera. Zaprojektowanie obu doświadczeń (przygotowanie karty pracy do wybranego filmu prezentującego te

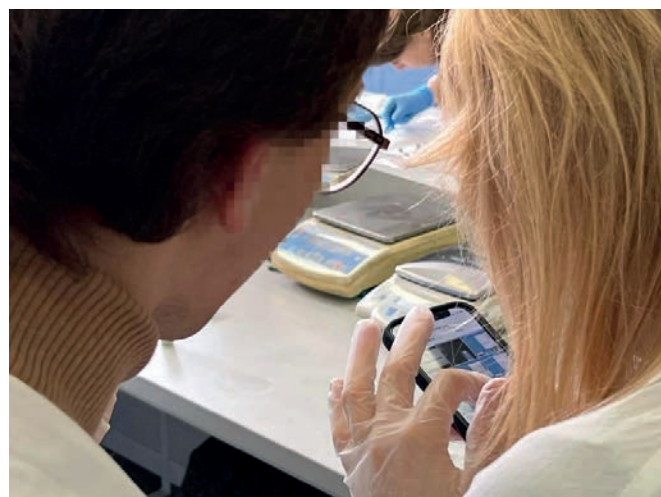
reakcje). Zapisanie reakcji jodoformowej (dla propanonu). Zaprojektowanie doświadczenia (przygotowanie karty pracy do wybranego filmu prezentującego tę reakcję i wypełnienie jej).

TEMAT LEKCJI 5. Porównanie właściwości i zastosowania aldehydów i ketonów.

Zestawienie właściwości i zastosowania aldehydów i ketonów w dowolnej formie (np. tabeli, rysunku, mapy myśli). Przedstawienie zastosowania w naszym życiu najważniejszych aldehydów i ketonów. Określenie ich właściwości fizycznych.

TEMAT LEKCJI 6. Możliwość realizacji wybranych doświadczeń chemicznych (pod okiem nauczyciela), które uczniowie mogli dokumentować, wykonując zdjęcia i filmy.

TEMAT LEKCJI 7. Podsumowanie wszystkich działań. Uzupełnienie tworzonego podczas zajęć skryptu. Ewaluacja pracy przez uczniów i nauczyciela.



Jak sprawdzić opanowanie przez uczniów treści realizowanych podczas pracy projektowej?

Jeżeli nauczyciele chcą dokonać ewaluacji wiedzy zdobytej tą metodą, można po zakończonym działaniu przeprowadzić sprawdzian. Ja takowy zrealizowałem, ale uczniowie od samego początku wiedzieli, że ocen nie będę wpisywał do dziennika. Moim celem była ewaluacja sposobu pracy, po której mogłem wyciągnąć wnioski do kolejnych działań, a nie stresowanie uczniów dodatkową formą ewaluacji ich wiedzy. Poprosiłem uczniów, aby za zakończenie pracy wypełnili ankiety, które pozwoliły mi na ocenę ich zaangażowania podczas tych 7 tygodni nauki.

ANKIETA EWALUACYJNA – praca metodą projektu

1. Jak oceniasz **swoje** zaangażowanie w działania podczas realizacji projektu w skali 1–6?

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

2. Czy uważasz, że realizacja lekcji metoda projektu jest dla **Ciebie** atrakcyjna? (w skali 1–6)

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

3. Czego nowego nauczyłaś/eś się, realizując zajęcia tą metodą? Co było ciekawe i dobre dla ucznia w tej metodzie?

4. Jakie trudności napotkałaś/eś podczas realizacji zajęć tą metodą? Z czym sobie nie poradziłaś/poradziłeś?

5. Co warto poprawić podczas realizacji zajęć metodą projektu?

6. Czy kolejny dział z chemii **chciałabyś/chciałbyś** realizować również metoda projektu?

- TAK, w identycznej formie jak obecnie realizowane zajęcia zaproponowaną metodą.
- TAK, ale zmieniałbym/zmieniłbym niektóre metody pracy podczas zajęć.
- NIE, albowiem podczas zajęć realizowanych tą metodą nie nauczyłam się/nauczyłem się więcej niż metodą tradycyjną i metoda ta była dla mnie nudna w porównaniu z lekcjami tradycyjnymi.

Analiza wyników ankiet

Ankieta przeprowadzono w dwóch szkołach ponadpodstawowych. W pierwszej z nich, szkole publicznej, udział wzięli uczniowie klas pierwszych (87 respondentów) oraz klas trzecich (39). W drugiej szkole, niepublicznej, ankietowano wyłącznie uczniów klas pierwszych (36 respondentów).

W klasach pierwszych obu szkół widać wysokie zaangażowanie uczniów, jednak nieco wyższe oceny uzyskano w pierwszej szkole, gdzie aż 45% respondentów oceniło swoje zaangażowanie na najwyższą notę (6). W drugiej szkole ten wynik wynosi 31%.

W klasach trzecich ankietowanej szkoły publicznej zaangażowanie było większe niż w klasach pierwszych, co może sugerować, że uczniowie w starszych klasach są bardziej zmotywowani lub lepiej radzą sobie z projektami. Aż 52% uczniów klas trzecich oceniło swoje zaangażowanie na 6 punktów, a 85% – na poziomie 5 lub 6.

W klasach pierwszych obu szkół oceny atrakcyjności metody projektowej są zróżnicowane. W pierwszej szkole większa grupa uczniów (28%) oceniła metodę jako mało atrakcyjną (oceny 3 lub niższe), natomiast w drugiej szkole jedynie 14% uczniów miało podobną opinię. Warto zauważyć, że uczniowie klas trzecich ocenili atrakcyjność metody projektowej znacznie wyżej niż ci z klas pierwszych. Aż 92% uczniów klas trzecich wystawiło ocenę 5 lub 6, co sugeruje, że starsza młodzież bardziej docenia tę metodę pracy.

Uczniowie klas trzecich wykazują wyższe zaangażowanie w projekty niż pierwszoklasiści, co może wynikać z większego doświadczenia lub lepszego zrozumienia korzyści płynących z pracy projektowej. Metoda projektowa jest bardziej doceniana przez uczniów klas starszych. Może to wpływać z faktu, że młodsi uczniowie potrzebują więcej czasu, aby w pełni zrozumieć i docenić tę formę nauki.

Uczniowie z klas trzecich wyraźnie preferują metodę projektu, z czego większość z nich (67%) chciałaby kontynuować naukę chemii w identycznej formie, w jakiej były realizowane zajęcia. To wskazuje na pozytywne doświadczenia uczniów starszych klas z tą metodą, co może wynikać z ich większej dojrzałości, samodyscypliny i umiejętności pracy w grupie. W klasach pierwszych większość uczniów chciałaby kontynuować naukę metodą projektu, ale z pewnymi zmianami w sposobie prowadzenia zajęć (62% w pierwszej szkole i 72% w drugiej szkole). To sugeruje, że chociaż metoda projektu jest atrakcyjna dla uczniów, mogą oni potrzebować większego wsparcia lub modyfikacji, aby bardziej dostosować się do ich oczekiwań i stylu nauki. Może więc z odrobiną przyszlaby grywalizacja?

Od metody projektów do grywalizacji

Zaprezentowana przeze mnie metoda realizacji przez uczniów podstawy programowej, w której

nauczyciel pełni głównie rolę mentora, przewodnika to wstęp do uatrakcyjnienia zajęć. Grywalizacja dodałaby tej metodzie nieco blasku i być może zmotywowałaby uczniów bardziej dzięki mechanizmom znanym z gier, takich jak punkty, odznaki, rankingi czy systemy nagród. Pomysłów jest wiele, każdy z nas może wprowadzić własny. Wyniki wyżej analizowanej ankiety pokazują, że wniosek taki jest zasadny, szczególnie wśród uczniów klas pierwszych szkół ponadpodstawowych.

Będąc uczestnikiem konferencji w Gdańsku, miałem okazję do zainspirowania się pomysłami innych nauczycieli. Wybrałem kilka, które warto przeanalizować, a następnie być może zmodyfikować i przygotować własną wersję gry.



„Kto się nie leni, zrobi złoto z kamieni” – projekt przygotowany dla uczniów klasy 1. szkoły podstawowej. Celem gry jest wspólne – klasowe zdobycie określonej liczby kamyków, które dadzą przepustkę do wyjazdu na Szkołę Odkrywców, gdzie „kamienie” i odznaki zostaną spożytkowane, otworzą wrota do bonusów uzyskiwanych podczas wyjazdu. Gra w prosty sposób pokazuje, czym jest motywacja i w jakim stopniu jest zależna od nas samych, jak możemy ją rozwijać, a co wpływa na nią negatywnie.



„Zgrywalizowane BEEpowtórzenie materiału do egzaminu ósmoklasisty z matematyki” – projekt przeznaczony dla uczniów klasy 8. szkoły podstawowej. Celem gry jest zwiększenie zaangażowania uczniów poprzez wprowadzenie elementów rywalizacji i nagród, co zachęca ich do regularnego powtarzania zagadnień matematycznych. Gra wspiera rozwijanie umiejętności rozwiązywania zadań egzaminacyjnych w sposób interaktywny i przyjemny, co zmniejsza

stres związany z nauką. Dodatkowo, elementy grywalizacji wspomagają uczniów w śledzeniu własnych postępów i budowaniu pewności siebie przed egzaminem ósmoklasisty.



„Hel-3. Misja na Księżycu” – to projekt dla uczniów szkoły ponadpodstawowej, będący inspiracją do rozwijania odporności psychicznej wśród młodzieży, a jednocześnie rozwijania zainteresowań związanych z astronomią i naukami ścisłymi. Uczestnicy biorą udział w symulacji misji kosmicznej, która polega na wydobywaniu pierwiastka hel-3 z powierzchni Księżyca. Gracze wcielają się w rolę astronautów NASA. W tajnych laboratoriach nabywają wiedzę i umiejętności, które pozwolą im wykonywać zawody przyszłości (np. inżynier górnictwa księżycowego, terapeutka życia w kosmosie).

Podsumowanie

Jak widać uczenie metodą projektów, nawet trudnych zagadnień, jest możliwe, a dodanie do tego elementów grywalizacji może przenieść edukację z obszaru sztywnego i stresującego dla ucznia zdobywania wiedzy i jej weryfikowania w rejon samodzielnego odkrywania, tworzenia, interpretowania i autoewaluacji, a nauczyciel tylko towarzyszy uczniowi w tej spektakularnej podróży w świat nauki. Ta „wyprawa” stanie się wtedy być może dla uczniów i dla nauczyciela wielką przygodą. Nie bójmy się zatem oddać ster w ręce uczniów. Odpowiednio zmotywowani i poprowadzeni osiągną sukces, zdobędą wiedzę, a przy okazji nauczą się pracy w zespole, szukania i selekcjonowania informacji, kreatywności, dyscypliny pracy i... cierpliwości, bo jak powiedziała jedna z uczennic:

nie wszystko idzie tak, jak to zaplanujemy i nie wszyscy w tym samym tempie pracują.

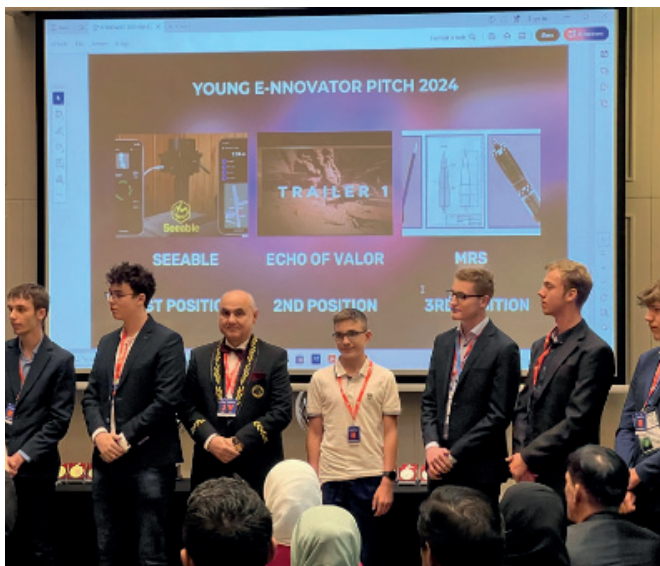
mgr Jerzy Maduzia

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

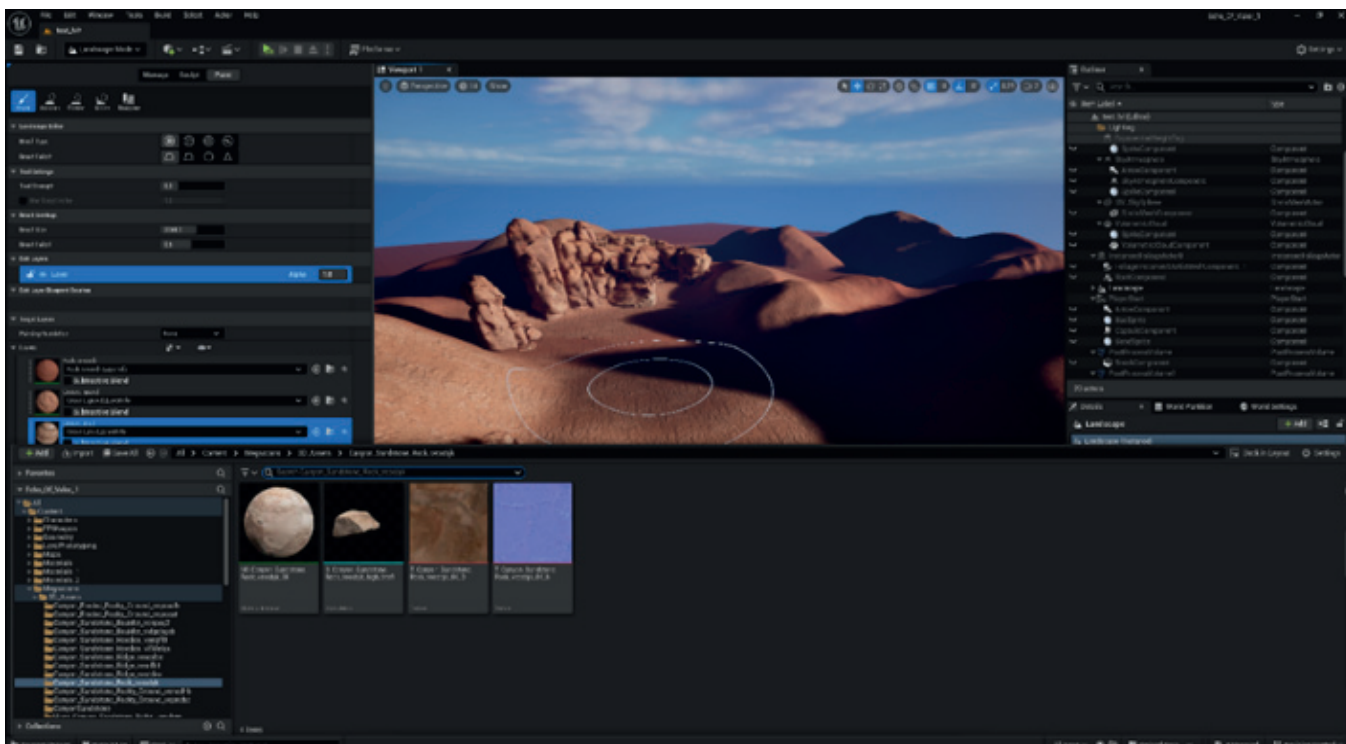
Jerzy Maduzia, Barbara Halska

UCZNIOWIE NA MEDAL!

Współczesna edukacja stoi przed wyzwaniem połączenia tradycyjnych metod nauczania z nowoczesnymi narzędziami, które przyciągną uwagę zarówno młodszych jak i starszych pokoleń, bo nauczanie w szkole to nie tylko realizacja podstawy programowej.



Czy uczniowie mogą dać nam, nauczycielom, narzędzia, które będą na miarę tych wyzwań? Odpowiedzią na to może być „Echo of Valor” – innowacyjne rozwiązanie, łączące historię z zabawą, gra komputerowa, która przenosi nas w czasy II wojny światowej. Jest to projekt stworzony przez uczniów na miarę potrzeb pokolenia młodych ludzi. Gracz wciela się tam w postać majora Mieczysława Zygfryda Słowikowskiego o pseudonimie Rygor, zapomnianego założyciela alianckiej siatki szpiegowskiej w Afryce Północnej. Realistycznie odwzorowane miejsca, historyczne detale i emocjonująca fabuła pozwalają graczowi na pełne zanurzenie się w rzeczywistości tamtych lat, oferując unikalne doświadczenie edukacyjne. Dzięki tej grze każdy ma szansę zgłębić trudny, a często pomijany temat polskiego wywiadu, w sposób przystępny i angażujący. To wyjątkowy pomysł na połączenie pasji do historii z nowoczesną technologią, który pokazuje, że nauka może być nie tylko wartościowa, ale i niezwykle wciągająca. „Echo of Valor” to projekt, który przypomina, jak





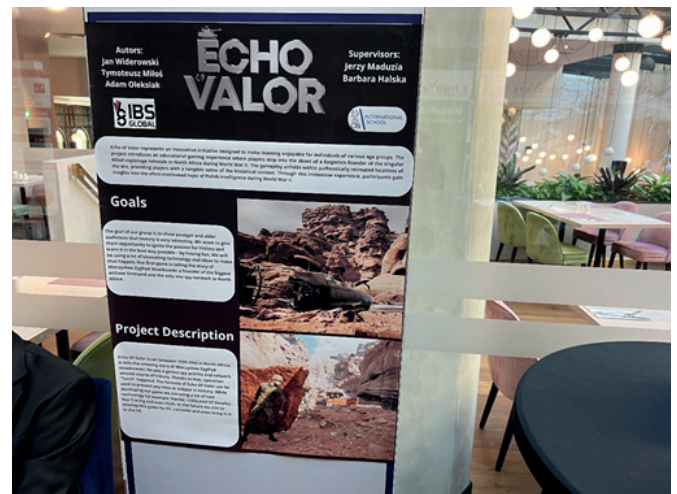
wiele jeszcze mamy do odkrycia w historii, a jednocześnie pokazuje, jak nowoczesne media mogą służyć edukacji.

„Echo of Valor” to nie tylko innowacyjna gra edukacyjna, ale także efekt pracy niezwykle utalentowanych młodych twórców: Janka, ucznia edukacji domowej w szkole podstawowej i Tymoteusza oraz Adama, licealistów. Ich pasja do nauki, zainteresowanie II wojną światową oraz chęć przekazywania wiedzy w ciekawy sposób zaowocowały powstaniem tej niezwyklej gry. Uczniowie twierdzą, że przestrzeń do realizacji tego typu działań dała im edukacja domowa. Mają czas na realizację swoich pasji, mogą zarządzać procesem nauki, uczyć się na własnych warunkach, a kluczem do sukcesu okazał się też skuteczny mentoring.

Wraz z Barbarą Halską, laureatką tytułu Nauczyciel Roku 2014 i znaną innowatorką w dziedzinie edukacji podejmujemy takie działania mentorskie. Dzięki naszemu doświadczeniu i zaangażowaniu uczniowie otrzymują nie tylko cenne wskazówki, dotyczące procesu tworzenia gry, ale także inspirację do dalszego rozwijania swoich umiejętności i zainteresowań. Przy okazji uczymy ich, jak zarządzać czasem, wybierać treści edukacyjne i motywujemy ich do pracy, dając sposobność prezentowania osiągnięć na polu ogólnopolskim i międzynarodowym.

„Echo of Valor” to doskonały przykład, jak młodzież, wspierana przez doświadczonych pedagogów, potrafi przekuć swoje pasje w ambitne, edukacyjne

projekty. Ten sukces pokazuje, że przyszłość nauki może opierać się na twórczej współpracy między pokoleniami, a innowacyjne podejście do edukacji może zaowocować wyjątkowymi rezultatami, które przynoszą korzyści nie tylko uczniom, ale i całemu społeczeństwu.



Gra „Echo of Valor” zdobyła już uznanie na arenie międzynarodowej, odnosząc sukcesy w prestiżowych konkursach wynalazczości. W 2023 roku projekt został uhonorowany złotym medalem podczas International Warsaw Invention Show w Warszawie, co było pierwszym krokiem do dalszych sukcesów. Kolejnym wielkim osiągnięciem był srebrny medal zdobyty w 2024 roku na International Innovation and Invention Summit E-nnovate. „Echo of Valor” wyróżniło się tam jako jeden z najbardziej innowacyjnych projektów. Pasma sukcesów zwieńczył

kolejny złoty medal, przyznany na International Fair of Innovation and Creative Education for Youth w Rumunii, gdzie jury w sposób wyjątkowy doceniło pomysł i plany na rozwój gry.



Parameters/ Parametry	Scoring criteria/ Kryteria punktacji	Scores/ Wyniki (1-5)
Creativity/Kreatywność	Innovation, need, market demand, social contribution/ Innowacja, potrzeba, popyt rynkowy, wkład społeczny	
Marketability & Benefits/ Zbywalność i korzyści	Appearance (shapes, colors, and sizes), overall appearance, pricing/ Wygląd (kształty, kolory i rozmiary), wygląd ogólny, ceny	
Commercialization Level/ Poziom komercjalizacji	Idea, prototype, product/ Pomysł, prototyp, produkt	
Novelty/Nowość	Unique value proposition/Unikalna propozycja wartości	
Ease of Application/ Latwość aplikacji	Implementation, technical feasibility/ Wdrożenie, wykonalność techniczna	
Improvements & Development/ Ulepszenia i rozwój	Possible upgrades, additions/ Możliwe ulepszenia, dodatki	
Functionality/ Funkcjonalność	Features, customizability/ Funkcje, możliwość dostosowania	
Presentation/ Prezentacja	Team work, coordination/ Praca zespołowa, koordynacja	
Patent	<ul style="list-style-type: none"> Applied / Zastosowano Awarded / przyznano not applicable / nie dotyczy 	
TOTAL/ RAZEM		
ADDITIONAL COMMENTS/DODATKOWE KOMENTARZE:		
Imię, nazwisko Jurora		
Jury Signature/ Podpis Jury		

To jednak dopiero początek ich drogi. Praca zakwalifikowała się do finału ogólnopolskiego konkursu naukowego Explory, który odbył się w październiku 2024 roku, dając zespołowi szansę na pokazanie swojego talentu w rywalizacji z najlepszymi młodymi innowatorami z całej Polski. Co więcej, „Echo of Valor” będzie reprezentować kraj na międzynarodowym konkursie w Indiach, co stanowi ogromne

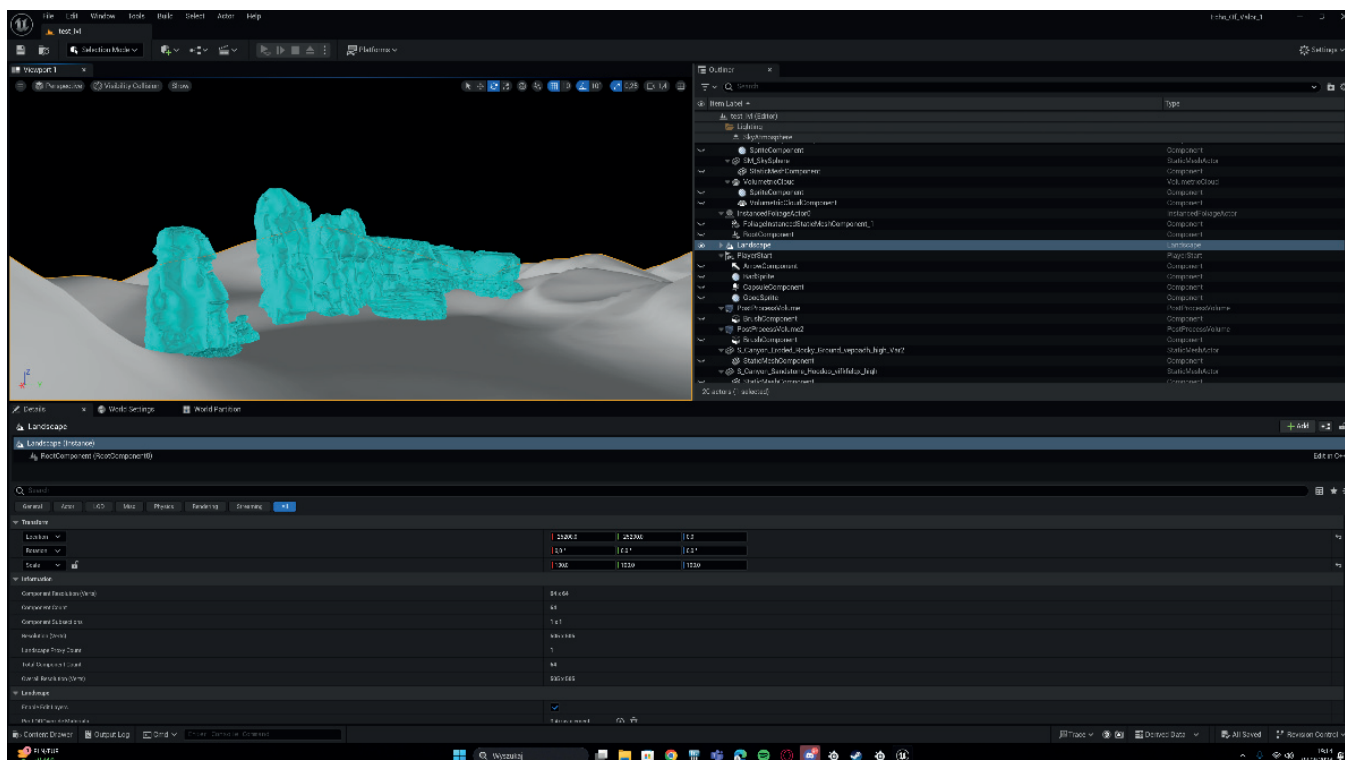




wyróżnienie i otwiera drzwi do dalszych międzynarodowych sukcesów.

Te osiągnięcia pokazują, że pasja, determinacja i wsparcie odpowiednich mentorów mogą prowadzić do rzeczy wielkich. Sukces „Echo of Valor” zdobył tytuł laureata w konkursach, ale także dowód na to, że młodzi ludzie, pełni energii i kreatywności, mogą tworzyć innowacyjne projekty, które mają realny wpływ na edukację i zrozumienie historii.

Od kilku lat pełniemy funkcję jurorów w kilku konkursach międzynarodowych, dlatego wiemy, na co zwrócić uwagę, tworząc projekt innowacyjny czy pracę badawczą. Jednocześnie dodam, że jako promotorzy „Echo of Valor” byliśmy zwolnieni z oceny jurorskiej tego projektu z wiadomych powodów. Warto jednak podpowiedzieć nauczycielom, że każda praca, przesłana na konkurs, jest oceniana przez grono kilku jurorów, którzy przyznają punkty



za następujące komponenty: kreatywność, poziom komercjalizacji, innowacyjność, łatwość aplikacji, funkcjonalność, czy w końcu sama prezentacja przed jurorami. To wszystko po zsumowaniu pozwala na ustalenie, czy praca kwalifikuje się do przyznania medalu czy wyróżnienia. W razie wątpliwości indywidualne prace są konsultowane na końcowym posiedzeniu jurorskim. Zachęcamy do zainteresowania się konkursami wynalazczości, by dawać uczniom możliwość pokazywania tam swoich talentów i osiągnięć. To bardzo motywuje młodych ludzi do pracy, a mentoring doświadczonych nauczycieli sprzyja temu, że mogą odnieść sukces. Zapraszamy do RODN i IP „WOM” w Rybniku na szkolenie, na

którym podzielimy się własnymi doświadczeniami i pokażemy, jak inspirować uczniów do realizacji interdyscyplinarnych projektów innowacyjnych i prac naukowo-badawczych. Zachęcamy do śledzenia kalendarza szkoleń naszej placówki. Dajmy uczniom szansę zaistnienia na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej.

mgr Jerzy Maduzia

– nauczyciel-konsultant RODNiIP, WOM Rybnik

mgr Barbara Halska

– nauczycielka IT, wicedyrektorka Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi

Klaudia Masny

POMYSŁ NA FESTYN

Szkolne festyny najczęściej kojarzymy z cukrową watą, kolorowymi balonami i pokazami straży pożarnej.

W tym roku społeczność Szkoły Podstawowej nr 4 w Rybniku zapragnęła zorganizować wydarzenie, w którym miałyby możliwość nawiązać współpracę z lokalnymi instytucjami oraz zaprezentować potencjał swoich wychowanków.

Od czego zaczęliśmy?

Kilka miesięcy wcześniej rozesłaliśmy zaproszenia do różnych przedsiębiorstw prowadzących działalność sportową, kulturalną oraz produkcję przyjazną dla środowiska. Zależało nam, aby podczas festynu, który miał miejsce 17 maja, zaprezentowali nowoczesne technologie, jakie stosują w swojej działalności, jak również zachęcili uczniów do aktywnego trybu życia. Na nasze listy odpowiedzieli: INNPRO ROW Rybnik, Aeroklub w Gotartowicach, salon samochodowy KIA AUTO JUNIOR oraz klub karate KYOKUSHIN.

Jaką rolę przydzieliliśmy naszym uczniom?

Miesiąc przed festynem każdej klasie przyporządkowaliśmy określony projekt naukowy. Na jego wykonanie uczniowie mieli dwa tygodnie. Pod czujnym okiem wychowawców oraz wyznaczonych nauczycieli, nasi wychowankowie tworzyli różnorodne makiety oraz modele. Przydział czynności przedstawiał się następująco:

klasy I – makieta farmy fotowoltaicznej

klasy II – makieta elektrowni wiatrowej

klasy III – układ słoneczny

klasy IV – inteligentny dom

klasy V – komórki roślinne

klasy VI – komórki zwierzęce

klasy VII – modele cząsteczek atomu

Wychowankowie świetlicy zaangażowali się w projekt artystyczny – przygotowywali prace w stylu op-art.

Oprócz naukowych projektów nasi uczniowie nagrywali indywidualnie filmiki. Prezentowali w nich swoje



zainteresowania. Ponadto organizowali stanowiska, na których mogli wyeksponować indywidualne hobby. Podczas festynu goście mogli obejrzeć poszczególne nagrania oraz porozmawiać z uczniami, którzy prezentowali niepowtarzalne zbiory klocków LEGO, skamieniałości czy też wystawy malarskie.

Jakie inne atrakcje czekały podczas festynu?

W piątkowe popołudnie ligocka społeczność zgromadziła się na szkolnym boisku, gdzie rozstawiona była duża estrada plenerowa, którą udostępnił nam Klub Kultury „Harcówka”. To na niej uczniowie każdej z klas prezentowali swoje talenty, a rodzice mogli podziwiać tańce, śpiewy, umiejętności sportowe swoich pociech. Na scenie wystąpili także zaproszeni goście. Jako pierwszy pokazał się klub żużlowy INNPRO ROW Rybnik i trzech jego członkowie. Zawodnicy udzieli wywiadu szkolnej reporterce oraz zaprezentowali zebranym swoje maszyny. Następnie klub karate KYOKUSHIN wykonał wspaniały pokaz umiejętności indywidualnych oraz grupowych. W połowie naszego wydarzenia emerytowany kapitan LOT-u, który reprezentował Aeroklub w Gotartowicach, zapoznał zebranych z historią polskiego lotnictwa, typami oraz budową samolotów, jak również zachęcił do korzystania z oferty naszego rybnickiego lotniska. W wydarzeniu uczestniczyli także przedstawiciele firmy KIA, którzy opowiedzieli o nowoczesnych technologiach stosowanych przy produkcji samochodów tej marki oraz przeprowadzili wśród publiczności konkurs z nagrodami. Nasi nauczyciele przez cały festyn organizowali także stanowiska naukowe na terenie szkoły. W wyznaczonych godzinach można było do nich podejść i zapoznać się genibotami, wykonać doświadczenia fizyczne i chemiczne, rozwiązać łamigłówki matematyczne oraz stworzyć swoją indywidualną sesję zdjęciową.

Współpraca to podstawa!

Równie zaangażowani w to przedsięwzięcie byli rodzice naszych uczniów. Obsługiwali oni kawiarenkę, w której sprzedawali swojskie wypieki, kręcili wate cukrową oraz prażyli popcorn. Oprócz tego pletli dziewczynkom warkocze, najmłodszym malowali

bużki oraz sprzedawali własnoręcznie robioną biżuterię. Podczas festynu nie można było się nudzić! Ojciec jednego z uczniów wraz z przyjaciółmi z klubu koszykarskiego poprowadził iście profesjonalny trening, a nauczycielki wychowania fizycznego rozegrały międzyklasową grę w „kółko-krzyżyk”.

Nikt nie poszedł do domu z pustymi rękami

Ponieważ wykonanie naukowych projektów wymagało dużego zaangażowania, każda z klas została nagrodzona. Również i pozostali uczestnicy festynu, którzy aktywnie włączyli się do proponowanych przez nas zabaw, otrzymali atrakcyjne upominki. Ich zakup był możliwy dzięki hojności sponsorów festynu.

Nasz szkolny festyn wymagał dużego zaangażowania oraz współpracy z wieloma instytucjami. Ta praca jednak się opłacała. Nie tylko dobrze bawiliśmy się, ale i wróciliśmy do domów bogatsi o nową wiedzę.









mgr Klaudia Masny

– nauczycielka języka polskiego
w szkole Podstawowej nr 4 w Rybniku

Anna Ogrodnik

PROGRAM „EDUKACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA” w szkołach województwa śląskiego i nie tylko

Dzieje się w edukacji ekologicznej. W województwie śląskim rusza pilotażowy program edukacji klimatyczno-środowiskowej, który obejmie 16 szkół. Koordynuje go Kuratorium Oświaty w Katowicach, z wielkim zaangażowaniem Śląskiej Kurator Oświaty – Aleksandry Dyli. Edukacja klimatyczna wprowadzona zostanie w klasach 1–3 oraz 5–7 szkół podstawowych w 2025 r.

Pani Aleksandra Dyla powołała 3 września 2024 r. Radę ds. Wdrożenia Edukacji Klimatyczno-Środowiskowej w województwie śląskim. Jej członkowie już pracują nad szkoleniami dla nauczycieli i scenariuszami lekcji. Uniwersytet Śląski reprezentuje w Radzie siedmoro naukowców, którzy stanowią wsparcie merytoryczne opierające się na ogromnym doświadczeniu wyniesionym z realizacji Miejskiego

Programu Edukacji Klimatycznej „Klimatyczne Katowice”. Został on opracowany dla uczniów siódmych klas szkoły podstawowej i zrealizowany w sześciu szkołach na terenie miasta.

Rada ds. Wdrożenia Edukacji Klimatyczno-Środowiskowej w województwie śląskim spotkała się 4 września w siedzibie Kuratorium Oświaty w Katowicach, a jej przedstawiciele zaprezentowali dziennikarzom swoje plany na przyszłość.

– „Zainspirowani sukcesem projektu edukacji klimatycznej w Katowicach, który okazał się strzałem w dziesiątkę i wzbudził zainteresowanie innych miast, od dłuższego czasu otrzymujemy prośby od szkół, aby przygotować dla nich podobny program. Dlatego z wielką radością przyjęliśmy inicjatywę pani Kurator dotyczącą wprowadzenia edukacji klimatyczno-środowiskowej w całym regionie. Wiedza o klimacie wpleciona zostanie do każdego przedmiotu – j. polskiego, wychowania fizycznego, historii, geografii, a nawet matematyki. Nie będzie to dodatkowy przedmiot, który wydłuży czas, jaki uczniowie będą spędzać w szkołach” – poinformowała dr Magdalena Ochwat, współautorka programu, adiunktka w Instytucie Polonistyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, związana z Interdyscyplinarnym Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną UŚ, sekretarzynie Rady ds. Kryzysu Klimatyczno-Środowiskowego UŚ, współautorka trzech raportów badających postawy uczniów, nauczycieli i rodziców wobec zmiany klimatu. Wkrótce ukaże się jej książka „Więcej niż-tylko-ludzkie lekcje języka polskiego. Edukacja polonistyczna w czasach kryzysu klimatycznego”. Magdalena Ochwat otrzymała Nagrodę im. prof. Romana Czerneckiego w kategorii artykułów specjalistycznych za tekst pt.

Edukacja polonistyczna wobec kryzysu klimatycznego – rozpoznania i rekomendacje dydaktyczne, opublikowany w czasopiśmie „Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sectio N – Educatio Nova”. Wracając do planowanych działań w szkołach, to motywem przewodnim programu dla uczniów będą cztery żywioły – woda, ogień, ziemia oraz powietrze. Dr Magdalena Ochwat tłumaczyła, że „żywioł wody daje nam możliwości, aby rozmawiać o kondycji rzek, o deszczach nawalnych czy o topnieniu lodowców. Będą także rozmowy o uchodźcach klimatycznych, o ludziach, którzy staną się uchodźcami, ponieważ podniesie się stan wód i oceanów”.

Jak dodała, podczas lekcji języka polskiego poruszany będzie między innymi temat bioróżnorodności. Odwołaniem do tego tematu może być lektura „Pana Tadeusza”, w której pojawia się bioróżnorodność Puszczy Litewskiej. Uczniowie będą mogli przedyskutować, jak dziś wyglądają lasy, a jak wyglądały te opisane w książce. Kreatywnym pomysłem była dyskusja z uczniami nad baśnią „Imbryk” Hansa Christiana Andersena, która rozpoczyna się od przewrotnego pytania, „Czy Andersen stosował filozofię zero waste?”. Inne warsztaty zatytułowano: „Jak szumi moja woda?” oraz: „Kąpiel leśna (Shinrin – yoku)”, a także tajemnicza „Biodroż z Michałem Książkiem (z atlasem dziur i szczelin)” oraz „Carbonarium edukacyjne, czy węgiel może być zielony?”. Inne, intrygujące semantycznie, nazwy pojawiają się w zajęciach o zadziczaczu, dendropolis, biolstalalii i solastalalii. Przecież te określenia brzmią jak jakaś magia ☺ I to jeszcze nie wszystko, bo jest też propozycja ciekawych lektur, m.in. „ranking top” książek reportażowych, dotyczących kryzysu klimatycznego, które mogą zostać zakupione przez





bibliotekę. I na koniec jest jeszcze, przypominająca grę, interaktywna mozaika klimatyczna.

To pierwszy taki program wdrożony do szkół samorządowych w Polsce, a jego wyjątkowość polega na tym, że zakłada integrację treści z zakresu kryzysu klimatycznego z podstawami programowymi wszystkich przedmiotów (do tego dołożono wyżej wspomniane elementy magii, baśniowości działających na wyobraźnię). Projekt realizowany był na drugim etapie edukacji, czyli w szkołach podstawowych, w klasach VII. Drugie półrocze roku szkolnego 2023/2024 było poświęcone na realizację pilotażu w 5 katowickich szkołach podstawowych, natomiast w roku szkolnym 2024/2025, po przeprowadzonej ewaluacji, „Klimatyczne Katowice” zostały wdrożone we wszystkich katowickich szkołach podstawowych.

Webinar: „Edukacja klimatyczno- środowiskowa w szkole – wyzwania i rozwiązania”

12 grudnia 2024 r. dr Magdalena Ochwat i prof. dr hab. Piotr Skubała poprowadzili wspólnie webinar dla nauczycieli, zorganizowany i transmitowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie (ORE). Oboje z dr Magdaleną Ochwat są członkami Zespołu ds. Strategicznego Planu Działań w Zakresie Edukacji Ekologicznej przy Ministerstwie Klimatu i Środowiska oraz Zespołu ds. Wdrożenia Edukacji Klimatyczno-środowiskowej przy Ministerstwie Edukacji Narodowej. Prof. Piotr Skubała jest współautorem

programu Edukacja klimatyczno-środowiskowego w szkołach województwa śląskiego. Przedstawmy więc krótko sylwetkę profesora.

Prof. dr hab. Piotr Skubała to profesor nauk biologicznych, pracownik naukowy na Wydziale Nauk Przyrodniczych w Instytucie Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, etyk środowiskowy, popularyzator nauki, edukator ekologiczny, działacz na rzecz ochrony przyrody, aktywista klimatyczny, „Ethic expert” w Komisji Europejskiej w Brukseli (program HORIZON EUROPE), członek sieci eksperckiej Team Europe Direct (Komisja Europejska), członek Rady Klimatycznej przy United Nations Global Compact Network Poland. Publicysta miesięcznika „AURA. Ochrona środowiska” i miesięcznika „Dziki Życie”, współorganizator Festiwalu Kultury Ekologicznej „Zielono Mi”, organizator i współprowadzący spotkania Klubu Myśli Ekologicznej. Autor wielu prac naukowych i popularnonaukowych z dziedziny etyki ekologicznej, filozofii środowiskowej, edukacji ekologicznej, ochrony środowiska, rozwoju zrównoważonego. Webinar był bardzo ciekawy. Wiem, co mówię, bo sama wzięłam w nim udział... Nie wiadomo kiedy minęły 3 godziny... Rozpoczęło się od charakterystyki antropocenu, epoki geologicznej, określonej jako zarządzanej przez człowieka i jego kapitał. Prof. Skubała sugeruje określenie „kapitałocen”, czyli okres bazujący na imperatywie „brać więcej, niż daje się w zamian”. Naukowcy stawiają sprawę jasno: jedyną realną możliwością odwrócenia ekologicznej katastrofy i utrzymania globalnego ocieplenia

w granicach 1,5 stopnia, czy choćby 2 stopni Celsjusza, jest warunek, żeby kraje o wysokim dochodzie spowolniły szaleńcze tempo eksploatacji zasobów, produkcji towarów i wytwarzania odpadów.

Dlatego dr Magdalena Ochwat uważa, że nastął najwyższy czas, aby dokonać krytycznego oglądu antropocentrycznej narracji i zrobić miejsce dla opowieści poruszających emocje i wartości oraz humanistycznych przekazów opartych na nadziei. Dobrze skomponowane opowieści poruszają bowiem czułe struny naszej wyobraźni, otwierają umysły i serca na empatię dla wszystkich istot i przyszłych pokoleń. Przytoczono w prezentacji refleksję prof. Januarego Weinera, autora podręcznika „Życie i ewolucja biosfery”, że ochrona przyrody jest przecież ochroną wartości, a te należą do nauk humanistycznych.

Działając w ramach Interdyscyplinarnego Centrum Badan nad Edukacją Humanistyczną i realizując projekt: „Edukacja polonistyczna wobec kryzysu klimatycznego”, dr Magdalena Ochwat koordynowała wspólnie z dr Anną Guzy badanie ankietowe, przeprowadzone wśród polonistów, studentów, uczniów, nauczycieli i rodziców (w okresie listopada do grudnia 2021 r. wypełniono 1227 ankiet), którzy mieli ustosunkować się do tematu zmian klimatu. Przy czym największą grupę respondentów stanowiły osoby w przedziale wiekowym 15–18 lat, głównie z województwa śląskiego. Wyniki i wnioski znalazły się w raporcie opracowanym na rzecz EUROPE DIRECT Śląskie. 62% ankietowanych uważa, że o zmianach klimatu w szkole nie mówi się w ogóle. A jednocześnie 69,68% zaznacza, że tematyka jest ważna. Wdrażane przy tym formy realizacji tych zagadnień uczniowie ocenili negatywnie. Sami proponują konkretną formę edukacji dla klimatu. Zaznaczają, że powinna być ona praktyczna, np. wspólne akcje, takie jak sprzątanie planety, zajęcia na dworze, debaty oksfordzkie, prowadzona przez profesjonalistów - ekspertów i osoby wykształcone w tej dziedzinie i oczywiście prowadzona z pasją, co wpłynie na motywację do aktywnego działania. Uczniowie chcą uczyć się więcej na temat klimatu. Lekcje szkolne powodują u nich niedosyt. Część z nich postulowała, żeby był to osobny przedmiot, który będzie nieobowiązkowy i nieoceniany. Dodatkowo uczniowie podkreślili w ankietach, że nie brano pod uwagę ich pomysłów dotyczących przeciwdziałaniu kryzysowi klimatycz-

nemu. Zauważają także konieczność edukowania ich rodziców i całych rodzin.

Na koniec webinaru ORE zaoferował uczestnikom możliwość korzystania z narzędzi edukacyjnych zamieszczonych na **Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej**, wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i młodzieży oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Działania te są realizowane w ramach utrzymania trwałości rezultatów projektu pt. „Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”. Wejście na Zintegrowaną Tablicę Edukacyjną: www.zpe.gov.pl.

Zaproszenie do wysłuchania

Ze swojej strony pragnę jeszcze zachęcić Państwa do poświęcenia, choćby raz w tygodniu, czasu i uwagi na słuchowiska nagrywane przez Klub Myśli Ekologicznej – wywiady Barbary Wojtaszek z dr. Ryszardem Kulikiem (znanym, szczególnie na Śląsku, aktywistą ekologicznym, psychologiem, współpracującym ściśle z prof. Piotrem Skubałą). „Dziki Ryś” napisał wydaną w 2024 r. książkę pt. „Wystarczająco dobre życie” (napisał wcześniej wiele innych, głęboko ekologicznych pozycji). W nawiązaniu do jej treści powstał cykl rozmów na YouTube. Jeden z ostatnich odcinków, już 47. Zatytułowany jest: „Wystarczająco pojemne serce. Poczucie winy a wstyd”. Te wywiady to półgodzinne rozmowy na różne tematy o bioodpowiedzialności, połączone z refleksjami, obawami i nadzieją, że jednak możemy uratować świat przed zagładą klimatyczną...

Na podstawie:

Prezentacja szkoleniowa ORE, 12 XII 2024 r., prelegenci: dr Magdalena Ochwat, prof. dr hab. Piotr Skubała, *Edukacja klimatyczno-środowiskowa w szkole – wyzwania i rozwiązania*. <https://zielonagospodarka.pl/slaskie-16-szkol-wkrotce-z-pilotazowym-projektem-edukacji-klimatycznej-17630>.

mgr Anna Ogródnik

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku, nauczycielka biologii, edukacji zdrowotnej i wychowania do życia w rodzinie

Dominika Kasińska

MOJE ŻYCIE TO MOJA MISJA

Nazywam się Dominika Kasińska. Mam 31 lat, zespół Downa i mieszkam w Szczyrku. Jestem bohaterką programu telewizji TTV „Down the Road. Zespół w Trasie” oraz absolwentką liceum ogólnokształcącego, szkół policealnych o kierunkach Technik opiekun oraz Administracja. Ukończyłam też roczny Kurs Stylizacji i Wizażu. Obecnie pracuję na pełnym etacie jako asystent nauczyciela w Niepublicznej Szkole Podstawowej „Słoneczna Kraina” w Bielsku-Białej.

Od wielu lat działam jako wolontariuszka w Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Wielkie Serce” w Bielsku-Białej uczestnicząc w akcjach, zajęciach wyjazdach, podczas których młodzież z trisomią 21 trenuje umiejętności społeczne i samodzielność. Pomagam w nauce samodzielności, rozwijaniu umiejętności i zainteresowań. Już drugą kadencję jestem radną w Sejmiku Osób z Niepełnosprawnościami Województwa Śląskiego oraz jestem Członkiem Okrągłego Stołu ds. Równości dla Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego. W miarę możliwości działałam w Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko” w Krakowie.

Jestem ambasadorką projektów: „Szczyrk baz barier 2020”, „Beskidy bez barier 2021”, „Śląskie bez barier 2022” i „Śląskie bez barier 2023” – dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami. Zabiegałam o działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w miejscowości, w której mieszkam. Istniejący tu obecnie projekt polega na wychodzeniu w góry osób z niepełnosprawnościami pod opieką m.in. ratowników z Beskidzkiej Grupy GOPR, w celu umożliwienia im aktywności, integracji i pokazania, że góry to nie tylko bariery, ale i możliwości (ponad 20 rajdów górskich x 60 osób). Projekt co roku propagują turystykę górską dla osób z niepełnosprawnościami i jest jedynym, w którym podmiotem są osoby z niepełnosprawnością. Wyjścia w góry z osobami z niepełnosprawnościami cieszą się ogromnym

powodzeniem. Jestem także ambasadorką projektu #DobryHasztag dla fundacji TVN. Wspieram wiele innych akcji i projektów m.in. jestem wolontariuszką Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, kwestując i wystawiając na aukcje swoje rękodzieła – Świeczniki Dominiki oraz wystawiając na licytację swoje spotkania. Promowałam projekt na rzecz osób niewidomych „Ja nie widzę ciebie, ty zobacz mnie”. Jestem też ambasadorką akcji na rzecz zwierząt „Bieg do Michy”. Kwestowałam wiele razy na renowację zabytkowych kapliczek w Szczyrku i uczestniczyłam wielokrotnie w kwestach dla chorych dzieci, charytatywnych biegach itd.



Jako ambasadorką projektów „W Zespole Siła” Wrocław, „Równi i piękni” Kraków, „Nadzwyczajni” Kartuzy uczestniczyłam w wielu akcjach. Współpracowałam z Fundacją Pomaganie jest fajne w Łasku oraz ze Stowarzyszeniem Razem w Radomiu i Razem



w Legnicy. W wyniku współpracy z Fundacją Rodziny Czepczyńskich uczestniczyłam w konferencji dotyczącej inkluzji – nauczania włączającego w Parlamencie Europejskim w Brukseli. Jestem ambasadorką programu ABC Empatii CFF i uczestniczyłam w zajęciach pokazowych w Sosnowcu, Konstancinie i Brukseli.

Byłam prelegentką na Międzynarodowym Forum Młodzi w Legnicy oraz na Konferencji ZUS w Ostrowie Wielkopolskim. Wystąpiłam jako gość specjalny na Festiwalu „Open the door” w Katowicach, na Koncercie spełnionych marzeń w Ciechanowie i podczas Dni Godności w Radomiu. Wystąpiłam również jako panelistka podczas XVI Ogólnopolskiego Kongresu Kobiet w ErgoArenie w Sopocie, poruszając tam zagadnienia seksualności osób z niepełnosprawnościami. Jestem aktywna na wiele sposobów i na różnych platformach takich jak Instagram, Facebook i YouTube. Pokonuję bariery, łamię stereotypy, jestem motywatorem w pracy nad sobą, pomagam innym. Wskazuję na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i chcę stworzenia systemowego programu wsparcia dla dzieci i dorosłych osób z niepełnosprawnościami. Podczas eventów i spotkań oraz prelekcji i w IG, FB zwracam uwagę na potrzebę dostępności. Mówię o prawie do pracy, aktywizacji, mieszkań dostosowanych, osiedli chronionych, domów wsparcia oraz dostępnej i sprzyjającej osobom z niepełnosprawnościami służbie zdrowia. Mówię o potrzebie systemowej asystentury oraz ulg w biletach w komunikacji i wstępach do miejsc kultury ze względu na konieczność obecności opiekuna i potrzebę życia wśród ludzi. Przypominam o prawie osób z niepełnosprawnościami do godnego życia i marzeń. O potrzebie finansowania rehabilitacji i zapewnieniu środków na życie. Mimo zespołu Downa występuję publicznie i integruję oraz oswajam społeczeństwo z tematami dotyczącymi niepełnosprawności.

Ogromnie ważne dla mnie jest to, że tańczę i śpiewam w Zespole Regionalnym Pieśni i Tańca Ondraszek w Szczyrku, jeżdżę na nartach, rolkach i rowerze. Doskonale pływam i nurkuję oraz chodzę po górach. Piszę wiersze maluję obrazy i podczas różnych wydarzeń śpiewam na scenach solo i w duetach. Bywam zapraszana jako modelka i fotomodelka na pokazy mody organizowane przez projektantów np. Mariolę Turbiarz, Piotra Janickiego oraz Iwo Pawła

Piekarskiego. Te pokazy mody były w Warszawie na Stadionie Narodowym, w kawiarni Stylowe Magnolie w Krakowie oraz w temacie „Równość” podczas Międzynarodowego Forum Młodzi w Legnicy. Wystąpiłam też wiele razy w programach i reportażach telewizyjnych, a nawet byłam pogodynką w Exrpesie TTV. Udzielałam wielu wywiadów i sama je prowadzę na YouTube. I choć nie łatwo jest być osobą z zespołem Downa to uważam, że moje życie ma wartość. Zrozumiałam, że to moje misja. Mieć zespół Downa, to znaczy wciąż być traktowanym mało poważnie. Mieć zespół Downa, to często żyć bez przyjaciół i borykać się z samotnością. Często jest się niechcianym i bezradnie stojącym z boku. Jest się zdany na innych, a zarazem tylko na siebie i często nie brany pod uwagę w rozmowie, w zabawie czy w pracy. W mojej miejscowości nie ma i nie było systemu wsparcia w aktywizacji osób takich jak ja. Nie było też miejsc, które dedykowane są aktywizacji niepełnosprawnej młodzieży.



W moim przypadku zespół Downa, oprócz problemów zdrowotnych, to były tysiące różnych ćwiczeń z mamą i terapeutami oraz mnóstwo godzin mozolnej pracy nad pamięcią grafomotoryką czy postawą. To ciągłe wizyty u specjalistów. To wciąż trwająca nauka poprawności mówienia, pisania i liczenia. To korepetycje i ciągłe badania mojego rozwoju. To ogromna liczba zeszytów, książek, kolorowanek,

setki kredek, pudełek farb i paczek plasteliny. To zabawki edukacyjne, puzzle i klocki kupowane, aby stymulować mój rozwój. To mama, która wciąż się doksztalała na rzecz zmniejszania skutków mojej niepełnosprawności. Ona wciąż mnie motywowała do działań i wspierała. Mimo, że sama ciężko pracowała, to poświęcała mi całą siebie i każdą wolną chwilę. Wiem, że ogromnie cieszyła się z moich nawet najmniejszych sukcesów. To tata, który odpalał wielokrotnie auta, by zawieźć mnie do odległych miast z gabinetami lekarzy. Aż wreszcie, to młodszy ode mnie o 5 lat mój brat Tomek, któremu łatwo nie było mieć siostrę, której chromosom stygmatyzował całą naszą rodzinę i sprawiał, że wciąż wszyscy byliśmy w trasie do normatywności. A wielu ludzi w tym i naszych kolegów czy też znajomych bało się, że Trisomia21 to choroba zakaźna.

Pierwszymi moimi sukcesami było raczkowanie, potem pierwsze kroki i wypowiedziane słowa. Najpierw mówiłam bardzo niewyraźnie, dopiero z czasem w miarę wyćwiczyłam mowę. Pierwsze moje sukcesy, to poznanie literek, przeczytane wyrazy, zdania, no i wypowiedziane wyrazy w języku angielskim. Sukcesem było też to, że zostałam przyjęta do klasy przedszkolnej, a potem do szkoły podstawowej niedaleko od domu w miejscowości, w której od zawsze mieszkam. Olbrzymią radość stanowiły też rozwiązane zadania matematyczne i napisane nawet z błędami dyktanda. Motywujące mnie do nauki i pracy nad sobą było to, że koleżanki i koledzy przychodzili do mojego domu, a mama z uprzejmością ich gościła. Motywujący i piękny był czas spędzany wspólnie z rodzicami, bo przez to czułam się potrzebna i kochana. Pamiętam, że mama zawsze tak organizowała czas by być z nami. Oczywiście gdy tylko była taka okazja uczestniczyłam samodzielnie w wycieczkach, wyjazdach, obozach czy rekolekcjach, zawsze mama mnie do tego zachęcała i motywowała. Ale najlepiej z dzieciństwa pamiętam wyjazdy z moimi rodzicami, a potem gdy urodził się Tomek z rodzicami i bratem na wycieczki oraz wakacje, na których poznawałam świat i panujące w nim zasady (mama nigdy nie wyjechała tak sama dla siebie, by odpocząć).

Tak, to ważne. Jak miałam 5 lat na świecie pojawił się mój brat Tomasz. To wiele mi pomogło. Nauczyłam się troszczyć o innych, dzielić. Nauczyłam się sztuki dokonywania kompromisów. Czasem mnie wspierał, czasem krytykował, ale wszystko to było mi bardzo

potrzebne. Teraz po studiach prawniczych pozostał w Poznaniu i bardzo mi go brakuje.

Dzięki staraniom mojej mamy i obecności taty skończyłam oddziały przedszkolne, szkołę podstawową i gimnazjum publiczne w Szczyrku. Nikt prócz mamy się wielce nie przejmował moimi ograniczeniami a dostosowania wtedy nie istniały. To ja musiałam się dostosować do wymagań. Więc wkuwałam z mamą, jeździłam dodatkowe zajęcia i miała drugą szkołę w domu. Napisałam niezbędne do ukończenia szkół egzaminy. Trudniej było mi dostać się do szkoły ponadgimnazjalnej. Do liceum w Bielsku-Białej, które nawet w tytule ma nazwę „integracyjne” nie przyjęto mnie najprawdopodobniej ze względu na zespół Downa. Ukończyłam Liceum Ogólnokształcące w Buczkowicach. Nie zdałam matury, bo oprócz powiększonej czcionki i wydłużonego czasu nie miałam dostosowań w ocenianiu. Bardzo sfrustrowana byłam tym faktem. Ale mama wytłumaczyła mi, że w życiu tak bywa i jeszcze nie raz osiągnę sukces i zadziwię innych. Po liceum skończyłam policealną szkołę administracji i technikum opiekuna oraz roczny kurs stylizacji i wizażu. Mimo to, nikt nie chciał mnie zatrudnić na etat. Po wieloletnich poszukiwaniach w których wspierała mnie mama, jedynie udało się załatwić dla mnie staże z PEFRONu, ale i to łatwe nie było. Tak więc pracowałam po parę miesięcy w różnych miejscach np. jako pracownik biurowy czy też jako pomoc biurowa. Praca była mi potrzebna, bo wychodziłam z domu, bo mogłam z kimś porozmawiać i nabyć doświadczenia. Bo się uspołeczniałam. Tylko szkoda, że wciąż musiałam zaczynać od nowa u różnych pracodawców, bo staże niestety się kończyły. Pamiętam, że te rozstania i pożegnania miejsc pracy były dla mnie ogromnie trudne. I wtedy czułam się niepotrzebna. Trudne były też przerwy między stażami i oczekiwanie czy mama mi coś ogarnie, czy znajdzie się ktoś kto zachce mnie zatrudnić.

Wtedy, gdy wyczekiwałam oferty pracy, za radą rodziców zaczęłam działać jako wolontariuszka. Pierwsze w Biurze Młodych w Fundacji Anny Dymnej Mimo Wszystko w Krakowie przy organizowaniu Festiwalu Zaczarowanej Piosenki i Dni Integracji oraz przy różnych koncertach i kiermaszach w Krakowie, a potem w Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa w Bielsku-Białej. Wtedy dużo radości i satysfakcji dał mi artykuł napisany przez



panią Anie Szulc w 2013 pt. „Nie tylko jeden chromosom więcej”. Wtedy o moim pokonywaniu barier m.in. dowiedzieli się czytelnicy Newsweeka.

Cały czas trwała moja walka ze stereotypami będąc w harcerstwie, oazie czy śpiewając w chórze. Pokonywałam bariery tańcząc w Zespole Regionalnym Ondraszek, w którym do dzisiaj nieprzerwanie działam. Łamałam bariery jeżdżąc na nartach, pływając, jeżdżąc na rowerze i rolkach. Pokonywałam ogromne wysokości wspinając się w parkach linowych i osiągając wysokie prędkości rollercosterów. Ku zdziwieniu ludzi samodzielnie dojeżdżałam autobusem 22 km do szkoły, a potem do pracy czy na wolontariat. Wciąż chcę udowodnić, że jestem coś warta.

Wiele zmieniło się w moim życiu w 2019 roku po programie TTV pt. „Down the Road. Zespół w trasie”. Nim do niego trafiłam, zostałam przez producentów zaproszona do udziału w castingu do tego programu, a potem zostałam jedną z jego bohaterek. Program telewizyjny cieszył się oglądalnością i w wyniku tego udzielałam wielu wywiadów w telewizji, w radio oraz do prasy. Byłam wielokrotnie zapraszana na różne spotkania, pokazy i eventy w telewizjach i w plenerze. To nie było łatwe, bo przecież mam ograniczenia i musiałam pokonywać lęki, ćwiczyć pamięć i radzić sobie z tremą. Jednak wiedziałam, że zawsze liczyć mogę na mamę. To ona nauczyła mnie nie poddawania się i nie rezygnowania z obranych celów i sięgania po uznawane za niemożliwe. Bardzo dużo ze mną rozmawiała i na różne tematy (nadal to robi), również i te z wywiadów, a jak było trzeba, to przygotowywała mnie i ćwiczyła oraz pomagała mi rozwiązywać różne związane z tymi medialnymi sytuacjami problemy. Zawsze była dyspozycyjna, choć przy jej pracy to łatwe nie było.

Z pomocą mojego brata Tomka założyłam też kanał z filmikami na YouTube. Tam opowiadałam o mojej historii i pokazuję jak pokonuję bariery. Prowadzę też na YouTube wywiady (na przykład prowadziłam rozmowę z Przemkiem Kossakowskim itd.). Sama też udzielałam wielu wywiadów, które są dostępne w Internecie. Moje profile Instagram i Facebook to o takie moje osobiste pamiętniki. Systematycznie dobieram i umieszczam zdjęcia i piszę posty.

Czy osoba z trisomią21 może mieć spektakularne osiągnięcia? Tak, jak widać może. Dumna jestem, z tego, że udzieliłam wielu wywiadów oraz, że zosta-

łam laureatką wielu plebiscytów jak np. Człowiek Bez Barier w Warszawie podczas gali na Zamku Królewskim. Zdobyłam tytuł Wolontariusza Roku Korpusu Solidarności podczas gali transmitowanej w TVP. Uzyskałam też tytuł lady DI Województwa Śląskiego. Mam w powiecie bielskim, tytuł Kobieta Twarz Roku Dziennika Zachodniego i zostałam Osobowością Roku 2022. Jestem laureatką konkursu „Doskonałość Sieci 2020” Magazynu Twój Styl w kategorii Dobra Zmiana oraz zdobyłam drugie miejsce w konkursie „Sukces nie zna barier” w Bielsku-Białej. Zostałam też jedną z 12 Superbohatek w plebiscycie tygodnika WYSOKIE OBCASY.

Dodam jeszcze, że ogromnym sukcesem jest to, że spełniło się moje marzenie i aktualnie pracuję w oparciu o umowę na czas nieokreślony w Niepublicznej Szkole Podstawowej Słoneczna Kraina w Bielsku Białej i jestem tam jak już pisałam asystentką nauczyciela. Moim pracodawcom jestem ogromnie wdzięczna, że mi zaufali i pozwolili się realizować. Dojeżdżam 25 km do mojej pracy i odkąd pamiętam czuje się góralką.



Jestem dumna ponieważ już drugi raz zostałam wybrana na przedstawicielkę osób z niepełnosprawnością w Sejmiku Osób Niepełnosprawnych Wo-

jewództwa Śląskiego w Katowicach i jako radna działałam w tym Sejmiku w Katowicach. Godne uwagi jest też to, że przez Marszałka Województwa Śląskiego zostałam powołana do prac Okrągłego Stołu ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji.

Jestem aktywna nie tylko lokalnie. Współpracuję z wieloma fundacjami jak np. Stowarzyszenie SZANSA w Katowicach, Pomaganie jest Fajne w Łasku, Stowarzyszenie RAZEM w Radomiu. Współpracuję również z Fundacją Rodziny Czepczyńskich, z którą wprowadzamy program ABC Empatii w szkołach. Z FFC miałam okazję być w 2024 r. w Parlamencie Europejskim w Brukseli. Zabrałam tam głos podczas konferencji poświęconej inkluzji.

Ogromnym Sukcesem był fakt zaproszenia mnie w maju 2024 przez Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej do Kancelarii Marszałka Sejmu i rozmowa z nim o problemach osób z niepełnosprawnościami. Obiecał mi, że „to się teraz będzie zmieniać” i powiem szczerze, że ogromnie na to liczę.

Mam powody do dumy i fajnie, że doszłam tak daleko.

Co zrobić by osiągnąć sukces? Szczerze? Nie wiem. W moim przypadku myślę, że to złożenie ciężkiej pracy, mądrości rodziców oraz szczęścia. To wyznaczanie sobie celów. To spotykание dobrych ludzi. To wiara w cuda. To podejmowanie trudnych wyzwań i konsekwencja w działaniu. To nie poddawanie się. To zaufanie i wsparcie rodziny oraz otoczenia. Ale czy to to recepta dla wszystkich? Nie wiem.

Będę szczęśliwa, jeżeli ludzie będą empatyczni wobec osób z niepełnosprawnościami, a nas osoby z dodatkowym chromosomem będą traktować poważnie. Marzę o godnym życiu osób z niepełnosprawnościami, które będzie pełne aktywizacji, miejsc pracy i mieszkań ze wspomaganiami. Marzę o życiu, o które będą się troszczyć też państwowi decydenci, którzy nie będą nas ograniczać co do posiadania finansów i możliwości aktywizacji. Marzę by zniknęło szufladkowanie i stygmatyzowanie. Marzę, by rodzice nie musieli się bać się o przyszłość swoich dzieci, gdy one zostaną same na świecie, by system zapewnił im godny byt. Marzę, by moi rodzice żyli w zdrowiu, bez lęku o moją przyszłość. Marzę, by nie być samotną i chciałabym wiedzieć co ze mną będzie w przyszłości.

Skąd czerpię motywację i energię? Mam oparcie w rodzicach. Mama jest dla mnie przykładem godzenia trudności z przyjemnościami i pracy z pasją. Nauczyła mnie nie pchać się na siłę, tam gdzie mnie nie chcą, ale też nauczyła mnie wywiązywać się ze zobowiązań i nie poddawania się. Staram się cieszyć z małych rzeczy i oczywiście dążyć do celu. Mam marzenia sięgające słońca, ale cieszę się też małutkich promieni przeblasków, bo jest ich sporo tu na ziemi. Myślę, że nasze życie to nasza misja. Ta myśl daje mi motywację. Motywację daje mi też uśmiech moich bliskich i to, że zawsze mogę na nich liczyć.

Dominika Kasińska

Sabina Ficek, Jacek Żyro

PASJA, MOTYWACJA, ODWAGA – jak Rybnickie Dni Kariery inspirują młodych do działania

*Jeśli nie potrafisz określić celu, określ swoją pasję.
Twoja pasja doprowadzi cię wprost do celu.*

T.D. Jakes

Tygodniem kariery jesień się zaczyna, chciałoby się sparafrazować wiersz Juliana Tuwima „Wspo-

mnienie”. Tak szybko minął rok i kolejne Rybnickie Dni Kariery (RDK) już za nami... XVI edycja, podobnie jak w latach poprzednich, była hybrydą. Realne spotkania, wizyty i warsztaty, przeplatały się z wirtualną formą konsultacji, gier i konkursów.



We wtorek najważniejszym wydarzeniem była konferencja „Pasja – Motywacja – Odwaga w rozwoju zawodowym”, zorganizowana przez RODN i IP „WOM” Rybnik. Wydarzenie odbyło się w pięknych wnętrzach Galerii Sztuki Rzeczną w Rybniku. Konferencja została objęta honorowym patronatem Śląskiego Kuratora Oświaty. Prelegenci poruszali bardzo istotne i praktyczne zagadnienia, z jednej strony ułatwiające wykonywanie zadań dostosowanych do aktualnych przepisów prawa, z drugiej strony – inspirujące do kreatywnych zajęć zawodniczych. Poruszana tematyka dotyczyła zagadnień zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego, powiązań między doradztwem zawodowym a Zintegrowanym System Kwalifikacji (ZSK), wpływu świadomości edukacyjno-zawodowej na wybór dalszej ścież-

ki edukacyjnej. Zaprezentowano wyniki badania w projekcie „Mądry wybór przyszłej szkoły” oraz aplikację dla uczniów wspierającą wybór ścieżki edukacyjnej – „Śląskie dla zawodowców” jako nowoczesnego narzędzia doradztwa zawodowego. Tematem konferencji było również wykorzystanie sztucznej inteligencji i analizy danych pod hasłem „Czego nie wiesz o Mapie Karier i o tym, jak pomoże Ci realizować doradztwo zawodowe w szkole?” Kolejne wystąpienie dotyczyło inicjatywy Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku – „Escape the PUP” to interaktywne i angażujące doświadczenie edukacyjne dla młodzieży, pokazujące czynniki i metody motywujące uczniów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach doradztwa zawodowego.

W kuluarach wszyscy zainteresowani mogli dopytać prelegentów o interesujące ich szczegóły wystąpienia. Konferencji towarzyszyła wystawa prac laureatów konkursu wojewódzkiego – plastyczno-językowego „PASJE – droga do ODKRYWANIA siebie. PASSION – a way to DISCOVER your zest for life. LEIDENSCHAFTEN – ein Weg, sich selbst zu ENTDECKEN” oraz plastyczno-przedsiębiorczego „Podejmij ODWAŻNE wyzwanie i zaprojektuj swoją FIRMĘ inspirowaną PASJĄ”. Pierwszy z nich polegał na przygotowaniu książeczki obrazkowej w języku angielskim lub niemieckim, w której uczestnicy opowiedzieli o swoich pasjach i zainteresowaniach. W drugim konkursie uczniowie musieli wypełnić uproszczony wniosek ewidencji działalności gospodarczej, czyli poćwiczyć wypełnianie formularzy łącznie z wyszukaniem numeru PKD. Dalsza część polegała na zaprojektowaniu i wykonaniu szyldu swojego przedsiębiorstwa. Łącznie do konkursów przystąpiło 248 uczniów z całego Śląska.





W kolejnym dniu konferencji RODN i IP „WOM” w Rybniku zorganizował grę „W kolejce po zawody” w wersji przestrzennej. W przestrzeni Galerii Sztuki Rzeczna zarówno plansza jak i uczestnicy gry, będący żywymi pionami, prezentowali się okazale. Do udziału w grze zaproszono uczniów klas szóstych rybnickich szkół. Pomysłodawcą przedsięwzięcia była nauczycielka-konsultantka „WOM”, ona też

czuwała nad prawidłowym przebiegiem gry. Była to doskonała lekcja zawodoznawcza, połączona z międzyszkolną rywalizacją.

Kolejną inicjatywą były warsztaty zorganizowane dla uczniów II Liceum Ogólnokształcącego im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Rybniku, które poprowadzili pracownicy Instytutu Badań Edukacyjnych pod tytułem „Możliwości i korzyści narzędzia cyfrowego

Moje Portfolio – rozwój mobilnej wersji narzędzia – warsztat prowadzony metodą Design Thinking”.

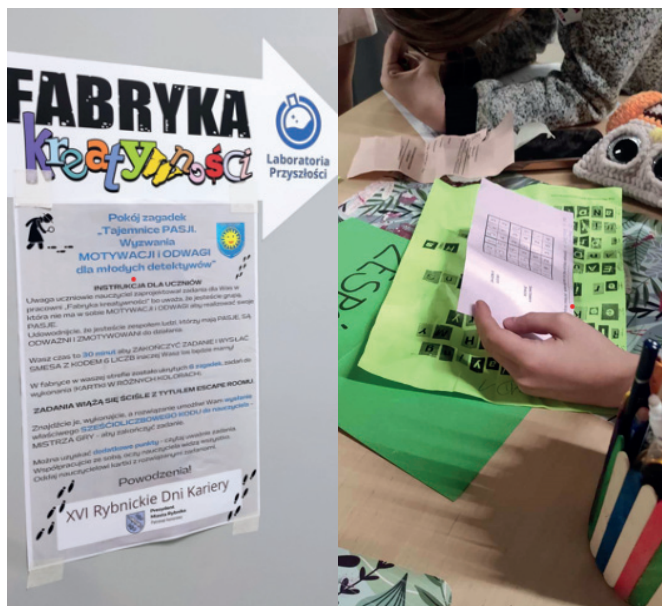


Podczas warsztatu uczniowie zapoznali się z koncepcją uczenia się przez całe życie, wraz z jej kluczowymi pojęciami, takimi jak umiejętności, kwalifikacje i kompetencje, a także dowiedzieli się o przemianach rynku pracy w XXI wieku. Podczas warsztatu zaprezentowano narzędzie cyfrowe „Moje Portfolio”, służące do gromadzenia dowodów na posiadanie kompetencji i określania planów rozwoju. Pozwala ono na przygotowanie e-portfolio oraz CV. Z tego narzędzia młodzież może korzystać samodzielnie lub podczas współpracy z doradcą zawodowym czy nauczycielem. Uczniowie, korzystając z narzędzia Moje Portfolio, może w nim umieścić próbki pracy, referencje, dyplomy, itp. w formie cyfrowej, które świadczą o posiadanej wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach społecznych, może zaplanować na osi czasu konkretne cele w odniesieniu do tych kompetencji oraz stworzyć swoje CV. Po zapoznaniu uczniów z założeniami narzędzia cyfrowego Moje Portfolio w wersji webowej, trenerki Instytutu Badań Edukacyjnych przeprowadziły z uczniami warsztat metodą Design Thinking. Jego celem, oprócz poznania przez uczniów wspomnianej metody, było poznanie potrzeb i oczekiwań młodzieży w kontekście wersji mobilnej narzędzia Moje Portfolio, które powstało w ramach projektu ZSK 6. Ta część warsztatu pozwoliła młodzieży przećwiczyć elementy ww. metody w praktyce, od zidentyfikowania potrzeb, przez generowanie pomysłów, prototypowanie i testowanie różnych rozwiązań, do wspólnego zaprojektowania aplikacji mobilnej Moje Portfolio, która odpowiadałaby na potrzeby tej grupy wiekowej.

Najważniejszym wydarzeniem czwartku była VIII Olimpiada z Wiedzy o Planowaniu i Zarządzaniu Karierą Zawodową. Podobnie jak w roku ubiegłym przebiegła w sposób zdalny – poprzez aplikację Kahoot. Drużyny, złożone z uczniów rybnickich szkół średnich, rywalizowały ze sobą, udzielając odpowiedzi online. Gracze biorący udział w zawodach, odblokowywali kliknięciem kolejne zagadnienia, przedstawione w formie pytań i zagadek obrazkowych. W finale olimpiady wzięło udział siedem szkół zrzeszonych w Rybnickiej Platformie Poradnictwa Zawodowego. Wygrał zespół II Liceum Ogólnokształcącego im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2 miejsce wywalczyli uczniowie Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych, na 3. miejscu uplasowali się przedstawiciele Zespołu Szkół Budowlanych. Uczestnicy, wykonując zadania konkursowe, zdobyli nowe umiejętności, takie jak: praca zespołowa, refleks, szybkie zdobywanie informacji. Korzystanie z interaktywnych narzędzi podczas konkursu pokazało, że Internet ma ogromny potencjał, ponieważ w każdym miejscu i czasie można sprawnie komunikować się, integrować oraz uczyć. Dla laureatów olimpiady organizatorzy przygotowali dyplomy oraz nagrody rzeczowe pozyskane od sponsorów. Należy podkreślić, że doradcy RPPZ opracowali trudne pytania – wymagające myślenia, szerokiej wiedzy z wielu dziedzin, bezpośrednio i pośrednio związanej z wyborem zawodu, z planowaniem kariery, rynkiem pracy, itp. Uczestnicy konkursu dorównali poziomem do wymagającego testu dzięki dobrze przepracowanym zajęciom z doradcami zawodowymi i nauczycielami. Uczniowie podkreślali, że dzięki Olimpiadzie zaznajomili się z prawem pracy, ekonomią, psychologią, zawodami i wymaganiami stawianymi przez pracodawców. Dla uczniów klas 4–6 Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 4 nasza doradczyni zawodowa, p. Sabina Ficek, przygotowała fascynującą grywalizację zawodową – escape room pt. „Tajemnice Pasji: Wyzwa-



nie Motywacji i Odwagi dla Młodych Detektywów”. Pouczające i rozwijające wiedzę zawodowca ćwiczenia zostały ukryte i zaszyfrowane. Były tam zadania z różnych przedmiotów, wymagające logicznego myślenia, czytania ze zrozumieniem, zdobycia informacji ze świata pracy i zawodów. Wszystko to, urozmaicone wyimaginowanymi sytuacjami i zabarwione tajemniczością, wzbudzało silne przeżycia i dreszczyk emocji wśród uczestników. Na szczęście, wszystkim udało się bez szwanku, za to z większą wiedzą i nowym doświadczeniem, wydostać z zagadkowego pokoju. W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 w Rybniku escape room stał się już tradycją, na którą uczniowie czekają z niecierpliwością przez cały rok szkolny.



XVI Rybnickie Dni Kariery obfitowały w liczne wydarzenia związane z planowaniem ścieżki zawodowej. Przeprowadzone inicjatywy cieszyły się dużym zainteresowaniem odbiorców, w tym uczniów ryb-

nickich szkół. Uczestnicy mieli okazję wziąć udział w warsztatach, prelekcjach, w edukacyjnych grach i grywalizacji, wysłuchać ciekawych prelegentów. Wszystkie te wydarzenia uświadomiły odbiorcom, jak ważne jest wykorzystanie własnych pasji i zainteresowań w planowaniu kariery zawodowej. Dobitnie unaocznili im, że talent i pasja, bez silnej motywacji i potrzeby osiągnięcia celów nie doprowadzą ich do zrealizowania ambitnego celu zawodowego. Użyte przez doradców zawodowych metody i narzędzia pozwoliły na zdobycie odpowiedniej wiedzy, rozwinięcie kompetencji miękkich, przedsiębiorczych oraz interpersonalnych. Wydarzenia sprzyjały także nawiązaniu sieci kontaktów, poznaniu trendów panujących na współczesnym, tak bardzo dynamicznym, rynku pracy. Uczestnicy tygodnia kariery zdobyli praktyczne umiejętności, pomocne w planowaniu i osiągnięciu celów zawodowych i życiowych.



mgr Sabina Ficek

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku, doradca zawodowy i nauczycielka techniki w ZSP nr 4 w Rybniku

mgr Jacek Żyro

– kierownik Działu ds. Poradnictwa Zawodowego Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku

Jolanta Maciejczyk, Ewelina Zniszczoł

ROZWIJANIE WARTOŚCI PATRIOTYCZNYCH w Przedszkolu nr 50 w Rybniku

Ojczyzna to nie tylko kawałek ziemi, ale przede wszystkim społeczność, która na nim żyje.

Stefan Żeromski

Rozbudzanie patriotyzmu jest ważnym zadaniem naszej placówki, bo w niej każde dziecko uczy się podstaw życia w społeczeństwie.



Wpisując się w kierunki realizacji polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2024/2025, nasze przedszkole kształtuje u dzieci postawy patriotyczne, pielęgnując obrzędy i zwyczaje naszego regionu. W listopadzie, jak co roku, szczególnie pochyłaliśmy się nad historią naszego kraju, wspominając ważne dla Polski wydarzenia. Jednym z elementów zaszczenia miłości do naszej ojczyzny jest zapoznanie dzieci z polską poezją. Czynimy to m.in. poprzez organizowanie cyklicznego konkursu dla wszystkich rybnickich przedszkolaków.

20 listopada 2024 r. odbył się III Konkurs Recytatorski Wierszy Patriotycznych pt. „Kto Ty jesteś? Polak mały”. Jego celem było kształtowanie wrażliwości na piękno języka ojczystego, popularyzowanie polskiej poezji wśród najmłodszych, a także rozwijanie recytatorskich i aktorskich uzdolnień dzieci.

Do udziału w konkursie przystąpiło 12 dzieci z 6 rybnickich przedszkoli. Wyłoniono laureatów w następujących kategoriach:

• Dzieci młodsze 3, 4-letnie:

I miejsce – Dawid P. z Przedszkola nr 42,

II miejsce – Maja U. z Przedszkola nr 19,

III miejsce – Wojciech K. z Przedszkola nr 39,

Wyróżnienie – Pola D. z Przedszkola nr 20.

• Dzieci starsze 5, 6-letnie:

I miejsce – Marcei Sz. z Przedszkola nr 19,

II miejsce – Małgorzata M. z Przedszkola nr 20,

III miejsce – Wiktoria U. z Przedszkola nr 19,

Wyróżnienie – Maria M. z Przedszkola nr 19.

Oceny prezentowanych wierszy dokonało jury w składzie: Dyrektor Przedszkola nr 50 w Rybniku – pani Gabriela Froehlich, Kierownik Domu Kultury w Boguszowicach – pani Alicja Szozda, Radna miasta Rybnika – pani Joanna Brzózka, Radny miasta Rybnika – Pan Łukasz Kłosek, nauczycielka-bibliotekarka ze Szkoły Podstawowej z oddziałami integracyjnymi nr 36 im. Czesława Miłosza – pani Irena Gucwa. Wyłaniając laureatów, jury kierowało się następującymi kryteriami: dobór tekstu i jego pamięciowe opanowanie, interpretacja utworu, dykcja i emisja głosu, ogólny wyraz artystyczny.

Dzieci zmierzyły się z trudnymi, ale jakże pięknymi wierszami patriotycznymi. Kosztowało je to z pewnością sporo pracy i wysiłku, za co otrzymały liczne nagrody ufundowane przez organizatorów, miasto Rybnik oraz Dom Kultury w Boguszowicach. Patriotyczny poranek dopełnił występ artystyczny wychowanków Przedszkola nr 50, którzy zaprezentowali śląski taniec ludowy „Trojak” oraz zaśpiewały piosenkę „Polska to mój kraj”.

Doceniamy zaangażowanie wszystkich dzieci i dziękujemy za udział w konkursie. Gratulujemy laureatom i życzymy dalszych sukcesów!

mgr Jolanta Maciejczyk, mgr Ewelina Zniszczoł

– nauczycielki wychowania przedszkolnego
w Przedszkolu nr 50 w Rybniku

Stanisława Podleśny, Agnieszka Chełmecka-Adaszkiewicz

PRZYGODY ETWINFISH: wspólne odkrywanie świata i wartości

Projekt „The adventures of eTwinfish” to fascynująca podróż przez świat edukacji, kreatywności i współdziałania. To międzynarodowy projekt programu eTwinning zainicjowany przez nauczycieli ze szkół podstawowych w Polsce, Grecji i Włoszech, realizowany od października 2022 r. do maja 2023.

W ramach aktywności projektu dzieci eksplorowały zagadnienia przyrodnicze związane z ekosystemami wodnymi. Pełne empatii podejście do zamieszkujących w nich gatunków i atmosfera twórczej współpracy uczniów tego międzynarodowego zespołu pozwoliła im poszerzyć swoje horyzonty społeczne i kulturowe. Dzięki współtworzeniu wirtualnych rezultatów projektu poznawały nowe programy i aplikacje, pomagające im rozwijać umiejętności cyfrowe.



Warto zajrzeć w głąb tego eTwinningowego skrawka oceanu i poznać bohatera projektu – małą ośmiornicę o przewrotnym imieniu eTwinfish, która w podróży rzeką do morza napotyka na swojej drodze różnorodne postaci i doświadczenia. Wyzwania przed którymi przyjdzie mu stanąć, pomagają mu

rozwijać się i uczyć. Nie mniej ucząc samych uczniów i ich nauczycieli...



Pełna dokumentacja przebiegu projektu jest dostępna na jego oficjalnej stronie (TwinSpace) pod linkiem i kodem QR: <https://bit.ly/etwinfish>. Zachęcamy do zapoznania się z efektami pracy tego zespołu, tym bardziej, że zaowocowała ona przyznaniem Krajowych i Europejskich Odznak Jakości eTwinning. Projekt sięgnął także po najwyższe laury dostępne w programie eTwinning na szczelbu europejskim, zdobywając European eTwinning Prize 2024 w kategorii wiekowej uczniów od 7 do 11 lat!

Po pierwsze – współpraca!

Dużą uwagę w projekcie zwracano na realną współpracę uczniów i nauczycieli. Aktywności zostały zaplanowane w taki sposób, by do ich realizacji potrzebne było zaangażowanie wszystkich uczestników projektu. Uczniowie wraz z nauczycielami na bieżąco decydowali, którą część zadania wykonają, jakie wykreują krajobrazy, postaci i ich historie. Kolejne zadania i powiązane z nimi narzędzia TIK pojawiały się wraz ze zmianą bohaterów, których spotykał eTwinfish.

Po drugie – cyfrowe bezpieczeństwo

Działania związane z cyfrowym bezpieczeństwem odgrywają w projektach eTwinning znaczącą rolę. W toku lekcji i warsztatów tematycznych uczniowie poznawali zagadnienia bezpieczeństwa cyfrowego – zasady bezpiecznego korzystania z internetu,

ochrony prywatności oraz rozpoznawania zagrożeń online, takich jak phishing czy cyberprzemoc. Wykorzystując platformę Biteable uczniowie stworzyli edukacyjne materiały wideo, promujące odpowiedzialne zachowanie w sieci. Link i kod QR: <https://bit.ly/etwinfishweb>.



Ponadto, nauczyciele i uczniowie wspólnie opracowali kodeks dobrych praktyk e-bezpieczeństwa, wdrożony w codziennej pracy projektowej. Ciekawym przykładem autoprezentacji uczniów przy jednoczesnej ochronie swojego realnego wizerunku w wirtualnym świecie może być propozycja wykreowania awatarów, komiksów czy krótkich animacji o sobie, wykorzystując takie narzędzia, jak: Canva, ToonyTool (<https://www.toonytool.com/>) czy Pixton (<https://app.pixton.com/>). Przykładowe prezentacje przygotowane przez polskich uczniów znajdują się pod linkiem: <https://bit.ly/etwinfish2>. Ilustracja poniżej przedstawia zdjęcie klasowe wykonane z awatarów powstałych w Pixton.



Po trzecie – kreatywna demokracja!

Polscy uczniowie zaangażowali się w proces tworzenia postaci eTwinfish, a dla nadania mu trójwymiarowego wyglądu i wyjątkowego charakteru wykorzystali długopisy 3D. Spośród wszystkich wykreowanych prac wybrano pięć, które wzięły udział w konkursie projektowym „The Protagonist Contest 2022”.



Drogą głosowania wybrano zwycięzcę, którym okazała się... ośmiornica (rodzaju męskiego) przygotowana przez włoskich uczniów. Zaakceptowano ten demokratyczny wybór uczniów z uwagi na

fakt, iż ośmiornica, choć jest mięczakiem (nie rybą, jak pierwotnie oczekiwano) jest jednak stworzeniem morskim. Przy okazji rozstrzygnięcia tego przyrodniczego dylematu uczniowie zdobyli wiedzę na temat systematyki organizmów, utwierdzając się jednocześnie w przekonaniu, że „inny nie znaczy gorszy”.

Najważniejsze są spotkania i relacje!

Motorem działań projektu były przygody bohatera (eTwinfish) oparte o spotkania z rybami różnych gatunków (z Pstrągiem, Łososiem i Błazenkiem). Interakcje między postaciami prowokowały do podejmowania tematyki wzajemnych relacji, identyfikowania i wyrażania emocji i zachowań empatycznych. Aspekt emocjonalno-społecznego rozwoju uczniów współgrał z poznawczymi treściami programu nauczania, przy okazji wskazując na twórcze wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

ETwinfish i Pstrąg – odwaga, by płynąć pośród stworzeń, które nas obrażają i są nam nieprzychylnie



Pstrąg, przedstawiony uczniom przez eTwinfish podczas ich wspólnej podróży wzdłuż rzeki, przyniósł tematykę odwagi i reagowania na nieprzychylne osoby czy trudne sytuacje. Uczniowie mieli okazję poznać historię życia pstrąga w środowisku rzeczonym oraz zagrożenia, z którymi się boryka. Na tej podstawie wykreowali krótkie przedstawienie zaprezentowane w **Storyjumper**, samodzielnie przygotowując ilustracje tła, narrację, dialogi i porady dla pstrąga. Link i kod QR do opowiadania: <https://bit.ly/etwinfishstory>.



Co ciekawe sama postać pstrąga powstała we współpracy pomiędzy uczniami, wykorzystującymi narzędzie **Scrap Coloring** (<http://scrapcoloring.com/>). **Scrap coloring** to darmowe narzędzie, w którym możemy wypełnić kolorem dostępne tam kontury przedmiotów i postaci oraz własne pliki kolorowanek zaimportowane z komputera. Wspominany Storyjumper to darmowy kreator elektronicznych książek. Rejestracja konta umożliwia współtworzenie książki przez wielu autorów – funkcje niezwykle przydatną w projektach eTwinning.



Specjalne rady dla pstrąga zostały wykonane przez polskich uczniów przy pomocy generatora chmury wyrazowej **WordArt** (<https://wordart.com/>).

ETwinfish i Łosoś – odwaga, aby płynąć pod prąd

Dzięki spotkaniu eTwinfish z Łososiem, reprezentującym determinację i nieustraszone pokonywanie przeciwności, uczniowie poznawali sposoby na radzenie sobie w trudnych sytuacjach oraz wartość podążania za tym, co ważne. Charakterystyczne dla łososi wędrówki pod prąd nie trudno przełożyć na sytuacje spotykające nas w codziennym życiu, stąd okazja do rozmów o motywacji i wytrwałości. Uczniowie zaproponowali przebieg dialogów między postaciami oraz zestaw dobrych rad dla Łososia. Warto wspomnieć, że jego postać, podobnie jak krajobraz do scenki spotkania został wykonany wspólnie przez uczestników projektu. Kontur ilustracji podzielono w programie Rasterbator (<https://rasterbator.net/>), a poszczególne części pokolorowano dowolnie wybraną techniką i po wtórnie złożono.



Na fotografiach uczniowie prezentują pokolorowaną ilustrację Łososia raz złożony krajobraz rzeki.

ETwinfish i Błazenek – znaczenie dzielenia się

Inspiracją postaci Błazenka, kolejnego towarzysza podróży, była książeczka „The Rainbow Fish” (autor: Marcus Pfister). Dzięki niej dzieci miały okazję rozmawiać o znaczeniu bycia sobą, wyrażania swojej indywidualności oraz wartości dzielenia się, nawet gdy to przychodzi nam z trudem. Ponieważ książka „The Rainbow Fish” została przetłumaczona na wiele języków świata, dzięki czemu mogliśmy wszyscy słuchać jej w języku angielskim oraz językach ojczystych (wersja polska: „Błysk. Najpiękniejsza rybka w oceanie”).

Błazenek, jak tęcza, reprezentował umiejętność dzielenia się z innymi tym, co mamy najlepszego. W rezultacie prac nad tym etapem podróży eTwinfish powstał kolejny rozdział e-książeczki, wymagający przygotowania wyglądu postaci Błazenka oraz całego morskiego krajobrazu przez współpracujących ze sobą uczniów. Wykorzystano do tego został Padlet, Scrap Coloring, dokumenty Google oraz Canva.

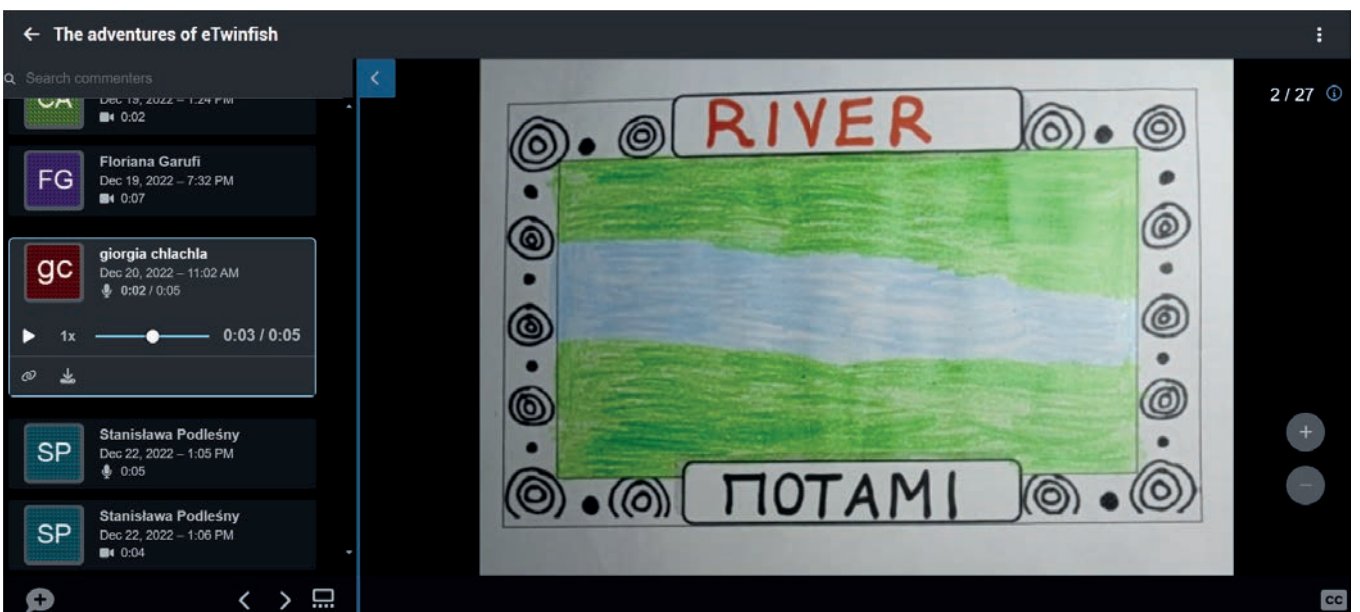
Kolejne etapy procesu tworzenia krajobrazu widocznego na fotografii prezentuje padlet pod linkiem: <https://bit.ly/etwinfish3>.

Podsumowanie projektu – gra przy użyciu Genial.ly

Interaktywna gra „Goose game” wykreowana narzędziem **Genial.ly** była jednym z rezultatów całego projektu. Zawierała ilustracje i polecenia przygotowane przez uczniów, złożone w jedną wirtualną całość, dostępną pod linkiem: <https://bit.ly/etwinfishgame>.

Słownik wielojęzyczny

W ramach jednego z zadań projektowych wypracowano wielojęzyczny słownik przy użyciu **Voice-thread**. Wspólnie wybrano słowa wartę przetłumaczenia, szkoła grecka opracowała do nich ilustracje, a każdy z krajów partnerskich nagrywał ich wymowę w swoich językach (w formie audio i wideo). W rezultacie uczniowie mieli okazję poznawać brzmienie wyrazów w językach partnerów, osłuchiwać się z językiem w formie zabawy, zacieśniając przy tym



międzynarodowe więzi. Link do słownika: <https://bit.ly/etwinfish4>.

Działania kulturowe

Poza wieloetapową i wielowątkową historią eTwinfish projekt poszerzył się znacząco o aspekt kulturowy. Wykonano wiele dodatkowych zadań związanych z bieżącymi wydarzeniami roku kalendarzowego.



Z okazji Światowego Dnia Języków uczniowie z Włoch i Polski nagrali piosenkę „Panie Janie” po polsku, angielsku, włosku, francusku i niemiecku. Link i kod QR: <https://bit.ly/etwinfish5>.



Z okazji Świąt Bożego Narodzenia uczniowie przygotowali własnoręczne kartki techniką Iris Folding, które zostały wysłane do projektowych kolegów. Link i kod QR: <https://bit.ly/etwinfish6>.



Z okazji świąt przygotowano także nagranie „Jingle Bells”. Link i kod QR: <https://bit.ly/etwinfish7>.

Dzień Bezpiecznego Internetu był okazją do stworzenia filmu przy użyciu Biteable, <https://biteable.com/watch/3851035/2984dfed0912db26960adb17da90405c>.

Dzień Ziemi uczciliśmy wykonując plakaty i umieszczając je na wspólnym padlecie. <https://padlet.com/etwinfishproject/the-adventures-of-etwinfish-culture-corner-earth-day-qrik32pwbb3zl94y>.

Warto zaznaczyć, że elementy kulturowe są nieodłączną częścią projektów eTwinning. Promują zrozumienie, tolerancję i współpracę międzynarodową, wzbogacają edukację, rozwijają kompetencje interkulturowe i językowe, oraz inspirują do kreatywności i innowacyjności.

Refleksje z podróży eTwinfish

Podczas tej europejskiej eTwinningowej podróży eTwinfish zdobył wiele cennych doświadczeń. Nauczył się być odważnym i wytrwałym jak Pstrąg, niezależnie od trudności napotkanych na swojej drodze. Pokonał przeciwności jak Łosoś, który mimo trudności walczy o obrane przez siebie cele. Jednocześnie dzięki Błazenkowi wie, jak ważna jest skromność i umiejętność dzielenia się.

Podsumowanie Projektu

Projekt „The adventures of eTwinfish” był nie tylko fascynującą podróżą przez świat przyrody i kreatywności, ale także niezwykłą lekcją współpracy, empatii i samorozwoju. Dzieci miały okazję nie tylko poszerzyć swoją wiedzę na temat środowiska naturalnego i zdobyć umiejętności cyfrowe, ale także rozwijać swoje umiejętności społeczne, kulturowe i emocjonalne. Dzięki udziałowi w projekcie zajęcia były niezwykle angażujące, rozwijające i pobudzające do działania. To ogromna wartość we współczesnej szkole i edukacji.

W ocenie nauczycieli koordynujących projekt dzięki tej przygodzie także uczniowie zrobili ważne kroki na drodze zrozumienia znaczenie odwagi, wytrwałości i akceptacji samego siebie i dzielenia się tym co mamy. Można mieć nadzieję, że były to cenne lekcje na drodze do ich dorosłości i dojrzałości.

Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej prezentującej inne projekty realizowane w Szkole Podstawowej nr 12 w Rybniku: <https://projektyetwinning.wixsite.com/sp12rybnik>.

mgr Stanisława Podleśny,

mgr Agnieszka Chelmecka-Adaszkiwicz

– nauczycielki Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 12 w Rybniku

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI W RYBNIKU

W Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej znajdują się 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne (drukarka i skaner). Korzystanie z Internetu i pakietu Microsoft Office jest bezpłatne.

CZYTELNICZY

Z zasobów biblioteki korzystają nauczyciele, studenci oraz wszyscy zainteresowani problemami oświaty i kształcenia.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-METODYCZNA:

- promowanie edukacji czytelniczej, medialnej,
- wspieranie nauczycieli w realizacji ścieżek edukacyjnych,
- edukacja regionalna, europejska, ekologiczna.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO- -BIBLIOGRAFICZNA:

- opracowanie wykazów nowości, opracowanie zestawień bibliograficznych,
- przygotowanie wystaw tematycznych i okolicznościowych.

ZAPRASZAMY DO KORZYSTANIA ZE ZBIORÓW I OFERTY ORAZ WSPÓŁPRACY

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rybniku

ul. Chrobrego 27
44-200 Rybnik
tel.: 32 422 20 59



e-mail: pbwrybnik@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl/rybnik

Godziny otwarcia:
pon.-czw.: 8.00–18.00
pt.: 8.00–15.00
sob.: 9.00–13.00



RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4a

tel.: 32 424 74 72
info@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl